

ESKİŞEHİR OSMANGAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİMİ BİLİM DALI

**TÜRKİYE’DE UZAKTAN EĞİTİM TEMALİ 2013-2018 YILLARI
ARASINDA YAPILAN LİSANSÜSTÜ TEZLERİN İNCELENMESİ**

Emrah ORAKCIOĞLU

Yüksek Lisans Tezi

Eskişehir, 2019

Emrah ORAKCIOĞLU

**TÜRKİYE'DE UZAKTAN EĞİTİM TEMALı 2013-2018 YıLLARI
ARASINDA YAPILAN LİSANSÜSTÜ TEZLERİN İNCELENMESİ**

2019

T.C.
ESKİŞEHİR OSMANGAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİMİ BİLİM DALI

**TÜRKİYE'DE UZAKTAN EĞİTİM TEMALİ 2013-2018 YILLARI
ARASINDA YAPILAN LİSANSÜSTÜ TEZLERİN İNCELENMESİ**

Emrah ORAKCIOĞLU

Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Prof. Dr. Cavide DEMİRCİ

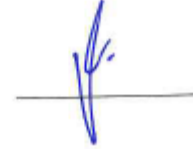

Eskişehir, 2019

ESKİŞEHİR OSMANGAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Emrah ORAKCIOĞLU tarafından hazırlanan “Türkiye’de Uzaktan Eğitim Temalı 2013-2018 Yılları Arasında Yapılan Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi” başlıklı bu tez, 28/05/2019 tarihinde Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği’nin ilgili maddeleri uyarınca yapılan Tez Savunma Sınavı sonucunda *başarılı* bulunarak, jürimiz tarafından oy birliği ile Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

<u>Görevi</u>	<u>Unvanı Adı SOYADI</u>
Danışman:	Prof. Dr. Cavide DEMİRCİ
Jüri Başkanı :	Prof. Dr. Zühal ÇUBUKÇU
Üye:	Dr. Öğrt. Üyesi Engin KARAHAN
Üye:	Dr. Öğrt. Üyesi İlker USTA
Üye:	Dr. Öğrt. Üyesi Eren KESİM

İmza

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Türkiye’de Uzaktan Eğitim Temalı 2013-2018 Yılları Arasında Yapılan Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi başlıklı tezin bizzat tarafımda hazırlanan, özgün bir çalışma olduğunu; bu çalışmanın tüm aşamalarında (hazırlık, veri toplama, analiz, bilgilerin sunumu ve raporlaştırma vb.) bilimsel etik ilke ve kurallara uygun olarak hareket ettiğimi; bu çalışma kapsamında elde edilmeyen tüm veri, bilgi vb. için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara çalışmanın kaynakçasında yer verdiğimi; bu çalışmanın Eskişehir Osmangazi Üniversitesi tarafından kullanılan “Bilimsel İntihal Tespit Programı”yla tarandığını ve hiçbir “intihal içermediğini” beyan ederim. Herhangi bir zamanda, herhangi bir biçimde bu çalışmamla ilgili yukarıdaki beyanıma aykırı bir durumun saptanması halinde, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçların sorumluluğunu kabul ettiğimi bildiririm.

06/05/2019

Emrah ORAKCIOĞLU

Teşekkür

Bu çalışmanın yapılması sırasında alanla ilgili engin bilgi ve deneyimini bana yardımcı olmak için kullanan, vazgeçmeyi düşündüğüm anlarda beni yeniden motive eden ve çalışmanın her aşamasında bana yol gösteren Danışmanım Prof. Dr. Cavide DEMİRCİ'ye,

Akademik hayatta karşılaşılabileceğim en eşsiz insan olan ve verdiği tavsiyeler ve yaptığı yönlendirmelerle her zaman kendini örnek almamı sağlayan, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Rektör Yardımcısı Prof. Dr. Ahmet ÇABUK'a;

Her konuda, her şeyi rahatlıkla danışıp konuşabildiğim ve bu tezin hazırlanması esnasında büyük manevi katkılar sağlayan birim müdürüm Doç. Dr. Sertaç EROĞLU'na,

İşin içinden çıkamadığım durumlarda deneyimleri ile bana yardımcı olan mesai arkadaşım Nihan TOMRİS KÜÇÜN'e,

Ve her şeyden önemlisi, çalışmalar esnasında ortadan kaybolduğum anlarda ve geç saatlere kadar çalıştığım günlerde sabrından ve sevgisinden hiçbir şey kaybetmeyen ve yazım aşamasının son haftasında doğum yapan eşime,

Onunla yeniden oyunlar oynayacağım günü büyük bir sabırla bekleyen kızıma,

Dünyaya yeni gelmesine rağmen babasının yüzünü henüz tam anlamıyla göremeyen oğluma,

Son olarak kariyerimde bu noktaya gelmemi sağlayan babam, annem ve ablama sonsuz teşekkür ve şükranlarımı sunarım.

Bu çalışma, 5 Nisan 2018 tarihinde yaşanan üzücü olay sonrasında hayata veda eden eğitim şehitlerimiz ve ders öğretmenlerimiz *Dr. Öğr. Üyesi Mikail YALÇIN* ve *Dr. Öğr. Üyesi Serdar ÇAĞLAK'a ithaf edilmiştir.*

İçindekiler

Teşekkür.....	i
İçindekiler	ii
Tablolar Listesi.....	v
Şekiller Listesi.....	vii
Özet	1
Abstract	2
BİRİNCİ BÖLÜM	4
1. Giriş.....	4
1.1. Problem Durumu	4
1.2. Araştırmanın Amacı	5
1.2.1. Çalışmanın alt problemleri.....	5
1.3. Araştırmanın Önemi	6
1.4. Varsayımlar	7
1.5. Sınırlılıklar.....	7
1.6. Tanımlar	7
İKİNCİ BÖLÜM	8
2. Kavramsal Çerçeve	8
2.1. Uzaktan Eğitim Nedir?	8
2.2. Uzaktan Eğitimin Tarihsel Gelişimi	10
2.2.1. Dünyadaki uzaktan eğitim uygulamaları	10
2.2.2. Türkiye’deki uzaktan eğitim uygulamaları.....	13
2.3. Uzaktan Eğitim Çalışmalarının İncelendiği Diğer Araştırmalar	14
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	18
3. Yöntem.....	18
3.1. Araştırma Deseni	18
3.2. Evren ve Örneklem.....	19
3.3. Veri Toplama Aracı.....	30
3.4. Verilerin Toplanması.....	33
3.5. Verilerin Çözümlemesi.....	33
3.6. Geçerlilik ve Güvenirlik	34
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	36
4. Bulgular.....	36
4.1. Tezlerin Tematik Açından Dağılımına İlişkin Bulgular.....	36

4.1.1. Doktora tezlerinin tematik açıdan dağılımına ilişkin bulgular	36
4.1.2. Yüksek lisans tezlerinin tematik açıdan dağılımına ilişkin bulgular	37
4.2. Tezlerin Özet Bölümüne İlişkin Bulgular	38
4.2.1. Doktora tezlerinin özet bölümüne ilişkin bulgular	38
4.2.2. Yüksek lisans tezlerinin özet bölümüne ilişkin bulgular	39
4.3. Tezlerin Giriş Bölümüne İlişkin Bulgular	41
4.3.1. Doktora tezlerinin giriş bölümüne ait bulgular	41
4.3.2. Yüksek lisans tezlerinin giriş bölümüne ait bulgular.....	42
4.4. Tezlerin Yöntem Bölümüne İlişkin Bulgular	43
4.4.1. Doktora tezlerinin yöntem bölümüne ilişkin bulgular	43
4.4.2. Yüksek lisans tezlerinin yöntem bölümüne ilişkin bulgular.....	46
4.5. Tezlerin Veri Toplama Araçlarına İlişkin Bulgular	48
4.5.1. Doktora tezlerinde kullanılan veri toplama araçlarına ilişkin bulgular	48
4.5.2. Yüksek lisans tezlerinde kullanılan veri toplama araçlarına ilişkin bulgular	51
4.6. Tezlerin Veri Analizi Yöntemlerine İlişkin Bulgular.....	53
4.6.1. Doktora tezlerinde kullanılan veri analiz yöntemlerine ilişkin bulgular ...	53
4.6.2. Yüksek lisans tezlerinde kullanılan veri analiz yöntemlerine ilişkin bulgular	55
4.7. Tezlerin Bulgular Bölümüne İlişkin Veriler.....	57
4.7.1. Doktora tezlerinin bulgular bölümüne ilişkin veriler	57
4.7.2. Yüksek lisans tezlerinin bulgular bölümüne ilişkin veriler	58
4.8. Tezlerin Tartışma ve Yorumlar Bölümüne İlişkin Bulgular	59
4.8.1. Doktora tezlerinin tartışma ve yorumlar bölümüne ilişkin bulgular.....	59
4.8.2. Yüksek lisans tezlerinin tartışma ve yorumlar bölümüne ilişkin bulgular	60
4.9. Tezlerin Öneriler Bölümüne İlişkin Bulgular.....	61
4.9.1. Doktora tezlerinin öneriler bölümüne ilişkin bulgular	61
4.9.2. Yüksek lisans tezlerinin öneriler bölümüne ilişkin bulgular	62
4.10. Tezlerin Kaynakça Bölümüne İlişkin Bulgular	63
4.10.1. Doktora tezlerinin kaynakça bölümüne ilişkin bulgular	63
4.10.2. Yüksek lisans tezlerinin kaynakça bölümüne ilişkin bulgular.....	64
BEŞİNCİ BÖLÜM	65
5. Sonuç, Tartışma ve Öneriler	65
5.1. Sonuç	65
5.1.1. Birinci alt probleme ilişkin sonuçlar.....	65

5.1.2. İkinci alt probleme ilişkin sonuçlar	66
5.1.3. Uzaktan eğitim alanında yapılmış tezlerin demografik özelliklerine ilişkin sonuçlar	71
5.2. Tartışma	72
5.3. Öneriler	76
5.3.1. Araştırma sonuçlarına dayalı öneriler	76
5.3.2. Gelecekte yapılacak çalışmalar için öneriler	77
KAYNAKÇA	78
ÖZGEÇMİŞ	82

Tablolar Listesi

Tablo Numarası	Başlık	Sayfa Numarası
3.1	Doktora Tezlerinin Üniversite ve Yıllara Göre Dağılımı	19
3.2	Yüksek Lisans Tezlerinin Üniversite ve Yıllara Göre Dağılımı	21
3.3	Uzaktan Eğitim Alanında 2013-2018 Yıllarında Yapılmış Olan Tezlerin Türüne Göre Dağılımı	24
3.4	Doktora Tezlerinin Yayın Diline Göre Dağılımı	24
3.5	Yüksek Lisans Tezlerinin Yayın Diline Göre Dağılımı	24
3.6	Tez Danışmanlarının Unvanlarına Göre Dağılımı	25
3.7	Doktora Tezlerinin Anabilim Dallarına Göre Dağılımı	26
3.8	Yüksek Lisans Tezlerinin Anabilim Dallarına Göre Dağılımı	27
3.9	Doktora ve Yüksek Lisans Tezlerinin Araştırma Enstitülerine Göre Dağılımı	28
3.10	Nitel Araştırmaların İnanırcılığı İçin Kullanılan Yöntemler	32
4.1	Doktora Tezlerinin Tematik Açıdan Dağılımına İlişkin Bulgular	34
4.2	Yüksek Lisans Tezlerinin Tematik Açıdan Dağılımına İlişkin Bulgular	35
4.3	Doktora Tezlerinin Özet Bölümüne İlişkin Bulgular	36
4.4	Yüksek Lisans Tezlerinin Özet Bölümüne İlişkin Bulgular	37
4.5	Doktora Tezlerinin Giriş Bölümüne Ait Bulgular	39
4.6	Yüksek Lisans Tezlerinin Giriş Bölümüne Ait Bulgular	40
4.7	Doktora Tezlerinin Yöntem Bölümüne Ait Bulgular	41
4.8	Yüksek Lisans Tezlerinin Yöntem Bölümüne Ait Bulgular	44
4.9	Doktora Tezlerinde Kullanılan Veri Toplama Araçlarına Ait Bulgular	46
4.10	Yüksek Lisans Tezlerinde Kullanılan Veri Toplama Araçlarına Ait Bulgular	49
4.11	Doktora Tezlerinin Veri Analizi Yöntemlerine Ait Bulgular	52

4.12	Yüksek Lisans Tezlerinin Veri Analizi Yöntemlerine Ait Bulgular	54
4.13	Doktora Tezlerinin Bulgular Bölümüne Ait Veriler	56
4.14	Yüksek Lisans Tezlerinin Bulgular Bölümüne Ait Veriler	57
4.15	Doktora Tezlerinin Tartışma ve Yorumlar Bölümüne Ait Bulgular	58
4.16	Yüksek Lisans Tezlerinin Tartışma ve Yorumlar Bölümüne Ait Bulgular	59
4.17	Doktora Tezlerinin Öneriler Bölümüne Ait Bulgular	60
4.18	Yüksek Lisans Tezlerinin Öneriler Bölümüne Ait Bulgular	60
4.19	Doktora Tezlerinin Kaynakça Bölümüne Ait Bulgular	61
4.20	Yüksek Lisans Tezlerinin Kaynakça Bölümüne Ait Bulgular	62

Şekiller Listesi

Şekil Numarası	Başlık	Sayfa Numarası
1.1	Çalışmanın Literatürdeki Yeri	5

Özet

Türkiye’de Uzaktan Eğitim Temalı 2013-2018 Yılları Arasında Yapılan Lisansüstü

Tezlerin İncelenmesi

Emrah ORAKCIOĞLU

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Cavide DEMİRCİ

2019

Amaç: Bu araştırmanın amacı; uzaktan eğitim temalı Türkiye’de 2013-2018 yılları arasında yayınlanmış doktora ve yüksek lisans tezlerinin tematik dağılımları ve metodolojik özellikleri ile bir bilimsel araştırmada bulunması gereken temel unsurlar bağlamında değerlendirilmesidir. Bu temel amaç doğrultusunda tezler, giriş, yöntem, bulgular, sonuç ve öneriler başlıkları altında incelenecek ve demografik özellikleri bakımından analiz edilmiştir.

Yöntem: Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseninden faydalanılmış, çalışma grubu amaçlı örnekleme yöntemi ile belirlenmiş ve veriler “Akademik Yayın İnceleme Formu” kullanılarak toplanmıştır.

Bulgular: Elde edilen bulgulara göre araştırma kapsamına giren tezlerin en çok üzerinde durduğu konunun web tabanlı uzaktan eğitim uygulamaları olduğu, sırasıyla nicel, nitel ve karma araştırma yöntemlerinin kullanıldığı, doktora tezlerinde Anadolu ve Ankara Üniversitelerinin, yüksek lisans tezlerinde ise Gazi Üniversitesinin başı çektiği ve en çok doktora tezinin 2013 ve 2014 yıllarında, en çok yüksek lisans tezinin ise 2018 yılında yapıldığı bulunmuştur.

Sonuç ve Öneriler: Araştırma kapsamına giren tezlerin genel manada bir bilimsel araştırmada bulunması gereken temel özellikleri taşıdığı, nicel çalışmaların tarama, nitel çalışmaların ise durum çalışması üzerinde yoğunlaştığı, örneklem seçim tekniği olarak her iki araştırma türünde de amaçlı örnekleme yöntemlerinin kullanıldığı tespit edilmiştir. Uzaktan eğitim alanında daha çok doktora tezinin yapılması, bundan sonraki çalışmaların sadece başlığında uzaktan eğitim ifadesi geçen çalışmaları değil alanla ilgili diğer çalışmaları da kapsamı önerilmektedir.

Anahtar kelimeler: Uzaktan eğitim, Literatür taraması, İçerik analizi, Durum çalışması

Abstract

The Evaluation of Distance Education Themed Master's Theses and Dissertations in Turkey between 2013 and 2018

Emrah ORAKCIOĞLU

Eskisehir Osmangazi University Institute of Educational Sciences

Department of Educational Sciences

Advisor: Prof. Dr. Cavide DEMİRCİ

2019

Purpose: The purpose of this study is to evaluate the theses and dissertations published in Turkey between 2013 and 2018 in the field of distance education in terms of thematic research fields, methodological preferences and the components that scientific researches should include. In accordance with this purpose, the these and dissertations have been analyzed with regard to such sections as introduction, method, findings, result and recommendations.

Method: This qualitative study has been carried out through collective case study method and has been made use of purposeful sampling.

Results: The results suggest that the most popular theme among the researches is web-based distance learning, most preferred designs are quantitative, qualitative and mixed research, respectively. The top universities publishing doctoral dissertations in the field of distance education are the universities of Anadolu and Ankara while Gazi University ranks first in master's theses in the same field. The years of 2013 and 2014 outnumbered other years in terms of doctoral dissertations while 2018 has been found as the year when the most master's theses has been carried out.

Conclusion and Recommendations: It has been found out that the dissertations and theses generally have the basic components of a scientific research. The quantitative studies has mostly been designed in survey model while qualitative studies have more focused on case studies. The most commonly used sampling method is purposeful sampling in the case of both research models. It has been recommended that more doctoral dissertations could be carried out in the field of distance education in Turkey and future studies may include not only the studies that the term of distance education exists in the title but also others carried out in the field.

Keywords: Distance education, Literature review, Content analysis, Case study

BİRİNCİ BÖLÜM

1. Giriş

Uzaktan eğitim günümüzün en çok tercih edilen eğitim ve öğrenme yöntemi olmaya adaydır. Bu tez çalışması, bu popüler alanda herhangi bir çalışma yapmadan, ilgili literatürün durumunu ortaya koymak amacıyla yapılmıştır.

1.1. Problem Durumu

Sürekli değişen ve giderek daha fazla dijital hale dünyada dijital kültür, günlük hayatın her alanında kendini göstermektedir. Bu gerçeklik eğitim sistemleri içinde geçerlidir. Okul öncesi eğitimden yükseköğretim kademesinin sonuna kadar tüm eğitim basamaklarında da dijital teknolojiler yoğun bir şekilde kullanılmakta ve bu durum eğitim kurumlarından beklentileri salt eğitimden başka alanlara kaydırmaktadır.

İnsanların her geçen gün yeni gerçekliklerle tanışmaya başlamaları, günümüz dünyasının artık olağan durumlarından birisini yansıtmaktadır. Yeni gerçeklikler, beraberinde eğitim sistemleri için öğrencilerin de farklı ve yeni yeterliliklerle donatılmalarını ve yetiştirilmelerini zorunlu hale getirmektedir. Bununla birlikte öğrenciler yeni gelişen teknolojileri daha hızlı kullanabilmekte ve bu teknolojilere daha hızlı uyum sağlayabilmektedirler. Değişim sürecinin ortaya çıkardığı bu tablo karşısında değişime uyum sağlayabilme kabiliyetinin eğitim kurumları için de geçerli olması günümüzde eğitim politikalarının da yeniden şekillenmesine rehberlik etmektedir.

Türkiye’de uzaktan eğitim alanı ile ilgili yayımlanan doktora ve yüksek lisans tezlerinin incelenmesi sonucunda 2014 yılından bu yana herhangi bir inceleme çalışmasına rastlanılmamıştır. Bu sonuçtan hareketle, literatürdeki diğer çalışmalarla da uyum sağlaması açısından çalışmanın kapsadığı tezler 2013 yılından itibaren ele alınmıştır. Teknolojinin hızla ilerlediği günümüz dünyasında alanla ilgili gelişmelere ayak uydurmak ve daha da önemlisi bu gelişmelere bilimsel bağlamda yön verebilmek amacıyla, yakın geçmişte yapılmış olan yüksek lisans ve doktora tezlerinin incelenmesi ihtiyacının olduğu düşünülerek bu çalışma tasarlanmıştır ve 2013-2018 yılları arasında Türkiye’de uzaktan eğitim temalı yüksek lisans ve doktora tezlerinin incelenmesine ihtiyaç olduğu düşünülmüştür.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı; Türkiye’de uzaktan eğitim temalı ve 2013-2018 yılları arasında yayınlanmış doktora ve yüksek lisans tezlerinin tematik dağılımları ve metodolojik özellikleri ile bir bilimsel araştırmada bulunması gereken temel unsurlar bağlamında değerlendirilmesidir. Bu temel amaç doğrultusunda tezler, giriş, yöntem, bulgular, sonuç ve öneriler başlıkları altında incelenmiş ve demografik özellikleri ile tematik dağılımları bakımından analiz edilmiştir. Çalışma kapsamına giren tezler 2013-2018 yılları arasında yayınlanmış, YÖK Ulusal Tez Merkezinde erişime açık halde bulunan ve başlığında *uzaktan eğitim* ifadesi geçen tezlerdir.

1.2.1. Çalışmanın alt problemleri

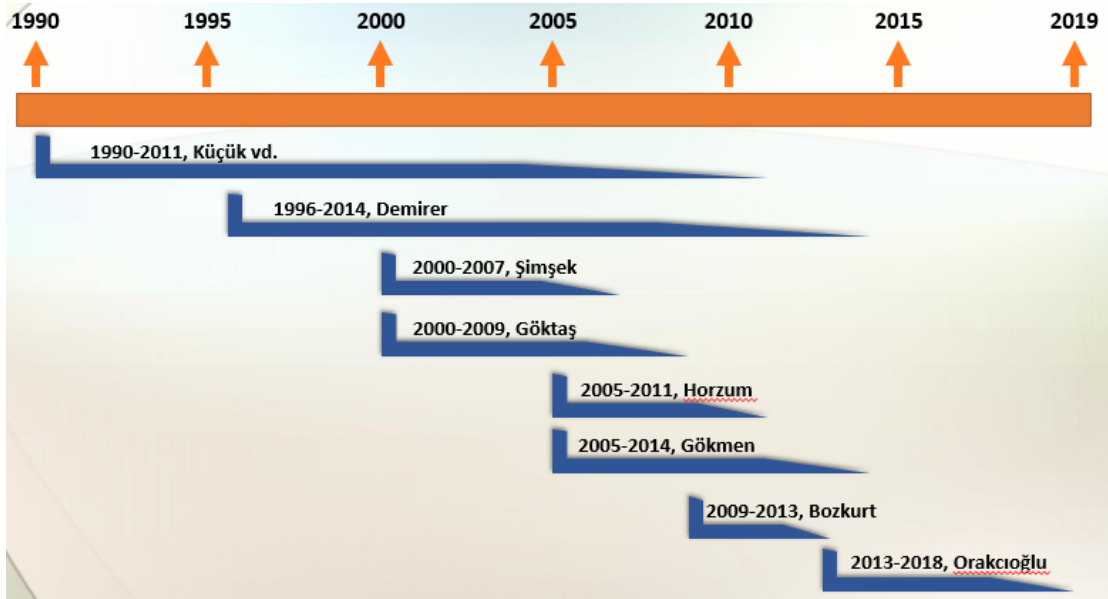
Çalışmanın amacı doğrultusunda aşağıdaki alt problemlere yanıt verilmeye çalışılmıştır.

1. Tezler, tematik açıdan nasıl bir dağılım göstermektedir?
2. Tezler, bilimsel araştırmalarda bulunması gereken temel unsurlar bağlamında nasıl bir dağılım göstermektedir?
 - 2.1 Tezlerin özet bölümü, bilimsel araştırmalarda bulunması gereken temel unsurlar bağlamında nasıldır?
 - 2.2 Tezlerin giriş bölümü, bilimsel araştırmalarda bulunması gereken temel unsurlar bağlamında nasıldır?
 - 2.3 Tezler, yöntem açısından nasıl bir dağılım göstermektedir?
 - 2.4 Tezler, veri toplama aracı açısından nasıl bir dağılım göstermektedir?
 - 2.5 Tezler, verilerin analizi açısından nasıl bir dağılım göstermektedir?
 - 2.6 Tezlerin bulgular bölümü, bilimsel araştırmalarda bulunması gereken temel unsurlar bağlamında nasıldır?
 - 2.7 Tezlerin tartışma ve yorumlar bölümü, bilimsel araştırmalarda bulunması gereken temel unsurlar bağlamında nasıldır?
 - 2.8 Tezlerin öneriler bölümü, bilimsel araştırmalarda bulunması gereken temel unsurlar bağlamında nasıldır?
 - 2.9 Tezlerin kaynakça bölümü, bilimsel araştırmalarda bulunması gereken temel unsurlar bağlamında nasıldır?

1.3. Araştırmanın Önemi

Herhangi bir bilimsel alanda çalışma yapmadan önce literatürde var olan çalışmaların genel durumunun, alanda hangi konuların araştırıldığının, hangi konuların ise araştırılması gerektiğinin bilinmesi gerekir. Bu durum uzaktan eğitim alanı için de geçerlidir. Öğrencilerin ya da uzaktan eğitim katılımcılarının kendilerine uygun olan zaman aralıklarında ve mekânlarda ve öğretici ile yüz-yüze, temas olmadan, kendi başlarına çalışabilmelerine ve öğrenme etkinliğine katılmalarına olanak sağlayan uzaktan eğitim sistemi ile ilgili yapılan araştırmaların, Türkiye’de eğitim bilimlerinin diğer alanlarına kıyasla daha sınırlı olması sebebiyle, alanda yapılan çalışmalar hakkında genel ve doğru bilgiler verecek olan bir literatür incelemesine ihtiyaç olduğu düşünülmüştür.

Bu çalışmanın, uzaktan eğitim alanında son 7 yılda yapılmış olan yüksek lisans ve doktora çalışmalarını inceleyerek var olan durumu betimleyecek olması ve eksiklikleri ortaya koyması açısından alana katkı sağlayacağı ve sonradan yapılacak olan çalışmaların konu seçimine yardımcı olacağı düşünülmektedir. Ayrıca çalışma kapsamında yürütülen literatür taraması esnasında 2014 yılından bu yana, uzaktan eğitim alanında yapılmış olan çalışmaları inceleyen herhangi bir makale ya da tezin bulunmaması dolayısıyla, bu çalışmanın alandaki bu boşluğu doldurarak ortaya diğer benzer çalışmaları tamamlayıcı ve destekleyici nitelikte sonuçlar koyduğu düşünülmektedir. Çalışmanın önemini ve alanda yapılmış olan diğer çalışmalara göre literatürdeki yerini göstermesi amacıyla hazırlanan Şekil 1.1 aşağıda sunulmuştur.

Şekil 1.1. Çalışmanın Literatürdeki Yeri

1.4. Varsayımlar

Bu araştırmada ulaşılan kaynakların konuyu kapsadığı varsayılmaktadır.

1.5. Sınırlılıklar

Bu araştırma, Türkiye’de uzaktan eğitim alanında 2013-2018 yılları arasında yayınlanmış yüksek lisans ve doktora tezleri ile sınırlandırılmıştır. 2013 yılı öncesinde yayınlanmış tezler ile erişime kapalı olan tezlerle birlikte başlığında “uzaktan eğitim” ifadesi geçmeyen yüksek lisans ve doktora tezleri araştırmanın kapsamı dışında bırakılmıştır.

1.6. Tanımlar

Açık Öğretim: Zaman ve mekân kısıtlaması olmayan, öğrenenlerin kendi kendilerine öğrenmesine dayanan, açık kaynaklar ile desteklenen, ihtiyaç duyulduğunda öğretim elemanlarının desteğine başvuru olan bir öğretim yaklaşımdır (AUO Sözlük, 2017).

Amaçlı Örnekleme: “Bilgi açısından zengin” ve aydınlatıcı olan yani ilgi fenomeninin faydalı belirtilerini sunan çalışma gruplarının özellikle seçildiği örneklem seçim tekniğidir (AUO Sözlük, 2017).

Uzaktan Eğitim: Öğrenci ile öğretmenin yüz yüze olmadan çeşitli iletişim araçları kullanılarak belli bir merkezden yapılan eğitim biçimi (Türk Dil Kurumu, 2019).

Uzaktan Öğrenme: Öğrenenlerin birbirinden ve öğrenme kaynaklarından zaman ve/veya bağlamında uzakta olduğu, öğrenen merkezli öğrenmedir. Uzaktan eğitim sisteminin sonucudur (AUO Sözlük, 2017).

İKİNCİ BÖLÜM

2. Kavramsal Çerçeve

Tezin ikinci bölümünde uzaktan eğitimin alanyazında daha önce betimlenmiş tanımlar aktarılacak, dünyadaki ve Türkiye’deki gelişim evrelerinden bahsedilecek ve uzaktan eğitim alanında yapılmış olan makale ya da tezlerin incelendiği araştırmalara değinilecektir.

2.1. Uzaktan Eğitim Nedir?

Uzaktan eğitim ya da uzaktan öğrenme kavramı, esasında, dünyada tüm yenilik ve buluşlar için geçerli bir durum olan bir ihtiyaç üzerine doğmuştur. Öğretici ile öğrencinin zaman ve mekân kısıtları ya da kişisel sebeplerden ötürü bir araya gelememesi üzerine öğretme ve öğrenme faaliyetlerinin aslında uzaktan da yürütülebileceği anlaşılmış ve böylece bir ihtiyaçtan doğan uzaktan eğitim kavramı günümüzde teknolojinin en güncel imkânları kullanılarak sunulan bir hizmet ve bilimsel bir çalışma alanı haline gelmiştir.

Geleneksel, yüz-yüze eğitimden uzaktan eğitime geçiş hem öğretmenler hem de öğrenciler için ilk başlarda sancılı bir süreç olsa da, günümüzde uzaktan eğitim hizmetleri eğitim kurumları tarafından varsayılan bir hizmet olarak sunulmaya başlamıştır. Etkisini artık her alanda hissettirmeye başlayan dijital dönüşüm çalışmaları ve teknolojide yaşanan hızlı gelişmeler sayesinde, eğitim bilimleri ve uzaktan eğitim alanları da çağa ayak uydurmaya başlamış, ilk başlarda mektuplar aracılığıyla verilen uzaktan eğitim hizmeti günümüzde artık mobil uygulamalar ve cihazlar üzerinden takip edilir hale gelmiştir.

Uzaktan eğitim uygulamaları dijital teknolojilerde yaşanan gelişmeler sayesinde hem formal eğitimde kullanılmakta hem de sertifika programları olarak yaşam boyu eğitim felsefesinin tamamlayıcısı olmaktadır. Özellikle çalışan kesimin eğitim ihtiyacını karşılayan uzaktan eğitim programları, dünyada gün geçtikçe birçok insan tarafından tercih edilmekte ve kullanılmaktadır.

Alanyazındaki kaynaklarda uzaktan eğitim birçok tanımının mevcut olduğu ve bu tanımların tarihsel gelişim süreci ve teknolojik gelişmeler bağlamında gittikçe değiştiği görülmektedir. Bruder (1989, s. 2), Amerikan Eğitim Araştırmaları Bürosu’nun uzaktan eğitimi, öğrencilerin ve öğrencilerin, mekân kısıtlaması olmadan herhangi bir konu

hakkında ders alabilmelerine imkân tanıyan telekomünikasyon sistemleri ve elektronik cihazlar olarak tanımladığını belirtmiştir. Peters ise *Die didaktische Struktur des Fernunterrichts. Untersuchung zu einer industrialisierten Form des Lehrens und Lernes* isimli çalışmasında uzaktan eğitimi, sayı bakımından fazla olan öğrenci kitlesine, evlerinden ayrılmadan öğretim hizmetlerinin verilmesini sağlayan teknolojik öğretim gereçleri ve teknik cihazların kullanımını barındıran prensip ve hizmetler bütünü olarak tanımlamıştır (Akt., Kaya, 2002, s. 21).

Garrison ve Shale (1987, s. 28) ise uzaktan eğitim sürecinin üç karakteristik özelliğinden bahsetmiştir:

1. Uzaktan eğitim genelde öğretmen ve öğrencinin bir arada olmadan yürütüldüğü bir öğrenme aktivitesidir.
2. Öğrenme sürecini desteklemesi için uzaktan eğitimin öğretmen ve öğrenci arasında iletişim kurabilmesine olanak tanınmalıdır.
3. İki taraf arasındaki etkileşimi sağlamak amacıyla uzaktan eğitim faaliyetlerinde teknoloji kullanımı olmalıdır.

Farklı araştırmacılar tarafından yapılan bu tanımların ortak özelliği uzaktan eğitimin en temel özelliği olarak öğretmen ile öğrencilerin aynı ortamda bulunma zorunluluklarının ortadan kalktığını belirtmeleridir. Ancak tanımlardan bazıları uzaktan eğitimi bir öğrenme yöntemi olarak gösterirken diğerleri öğretme aracı olarak görmektedir (Casey, 2008, s. 46). Keegan (1988, s. 10) tarafından yapılan tanımlama ise bu iki farklı görüşü harmanlar niteliktedir. Keegan'a göre uzaktan eğitim;

1. Öğretmen ile öğrencilerin öğrenme süreci boyunca fiziki açıdan geçici olarak ayrılmaları,
2. Eğitim kurumlarının, öğrenme materyallerinin planlanması ve hazırlanması ile öğrenci destek hizmetlerinde farklı yöntemlerle çalışmaya karar vermesinin bir sonucu ve
3. Dersi işlemek için öğretici ile öğreneni basılı, sesli ya da görsel materyaller veya bilgisayarlar vasıtasıyla bir araya getirmek amacıyla teknik ve teknolojik cihazların kullanımını içeren öğrenme ve öğretme faaliyetidir.

Hangi araştırmacı tarafından yapılırsa yapılsın, uzaktan eğitim hakkında yapılan ilk tanımların ortak özelliği yukarıda da belirtildiği gibi öğretici ile öğrencinin fiziki olarak aynı ortamda bulunma zorunluluğu olmaması ile teknoloji kullanımını içerdiğini belirtmeleridir. Ancak tarihsel gelişim içinde, teknolojinin de ilerlemesiyle birlikte uzaktan eğitimin tanımı da farklılaşmıştır.

Odak noktası değişen tanımlardan birini Kaya (2002, s. 12), “elektronik medya ya da kişiye özel öğrenim araç-gereçleri kullanan bir eğitim biçimidir,” şeklinde yapmaktadır ancak tanımda yaşanan değişimi vurgulamak adına literatürde geniş kitlelerce kabul gören tanımları ifade etmek gerekmektedir. Schlosser ve Simonson (2009, s. 1) uzaktan eğitimin öğrenen grubunun öğrenme ortamında olmadan interaktif telekomünikasyon sistemleri ile birbirleri, kaynaklar ve öğreticilerle iletişim kurduğu ve kurumsal manada verilen formal bir eğitim türü olduğunu vurgulamıştır. Bu ifadeden de anlaşılacağı üzere uzaktan eğitimin hem tanımı hem de şekli yıllar içinde evrimleşmiş ve odak noktası değişmiştir. İlk başlarda yapılan tanımlarda vurgu sürekli olarak öğrenci ve öğretici gruplarının ayrı ortamlarda bulunması üzerine yapılırken, son yıllarda yapılan tanımların içine *interaktif* ve *telekomünikasyon sistemleri* gibi terimler girmiştir.

Alanyazında uzaktan eğitimi tanımlayan alternatif birçok tanım olmasına rağmen, her bir tanım esasında alanla ilgili dört önemli özelliği vurgulamaktadır (Kambutu, 2002, s. 342). Bunlar sırasıyla;

1. Teknoloji yardımıyla eğitim hizmetlerinin kampüs dışında da verilmesi,
2. Eğitim fırsatlarına fiziki ortama bağlı kalmadan birçok araç yardımıyla ulaşımlası,
3. Öğretmen ile öğrencinin zaman ve mekan açısından ayrı ortamlarda bulunması ve
4. Eğitim kaynaklarına eğitim ortamı dışından erişilmesidir.

Özetle uzaktan eğitim, öğretici ile öğrenenin aynı ortamda bulunmasına gerek kalmadan, teknolojik cihazlar ve imkanlar aracılığıyla eğitim hizmetlerine zaman mefhumu olmadan ulaşabilmelerine olanak tanıyan, iki taraf arasındaki iletişim ve etkileşimin yine teknolojik imkanlar aracılığıyla sunulduğu eğitim ve öğretim biçimidir.

2.2. Uzaktan Eğitimin Tarihsel Gelişimi

Farklı kaynaklarda farklı bilgiler olmasına rağmen uzaktan eğitim kavramının tarihte ilk kullanılmaya başladığı dönem 1700’lü yıllardır. O tarihten bu yana sürekli evrimleşen ve gelişen bir şekilde uygulanmaya devam eden uzaktan eğitim, dünyadaki gelişmelere paralel olarak ülkemizde de uygulanmaya başlanmıştır.

2.2.1. Dünyadaki uzaktan eğitim uygulamaları

Alanyazın tarandığında dünyadaki ilk uzaktan eğitim uygulamasının 1728 yılında Boston’da bir gazetenin mektup yazışmaları aracılığıyla steno (hızlı yazı yazma) dersleri

verileceğini ilan etmesiyle başladığı düşünülmektedir. Ardından 1833 yılında bu sefer İsveç'te yine mektup yazışmaları aracılığıyla yazı yazma dersleri verileceğinin ilan edilmesinin uzaktan eğitimin ilk uygulamalarından olduğu varsayılmaktadır. Bu ilanların varlığına rağmen, ilanlara başvuru olup olmadığı ve eğitimlerin gerçekleşip gerçekleşmediği tam olarak bilinmemektedir. 1840 yılına gelindiğinde İngiltere Bath'de stenograf olarak görev yapan Isaac Pitman, öğrencilerine mektuplar aracılığıyla stenografi dersleri vermeye başlamış ve öğrencilerin performansını not vererek değerlendirmiştir. Bu sayede gerçek manada uzaktan eğitim uygulamasının başladığı kabul edilmektedir (Kaya, 2002, s. 28).

1852 yılında Pitman Shorthand, dünya stenografi eğitiminde mektupla verdiği kurslarla adeta bir çığır açmıştır. Amerika Birleşik Devletleri Posta Hizmetlerini kullanarak geniş kitlelere vermiş olduğu hızlı yazım derslerinde, bu alanda iyi olanlardan derlediği notları katılımcılara göndermiş ve kurs sonunda başarılı olanlara sertifika vermiştir (Casey, 2008, s. 46). 1856 yılında uzaktan eğitim hizmetlerinde bir kurumsallaşmanın olduğundan söz edilebilir. Charles Toussaint ve Gustav Langenscheid bu yılda, Almanya'da uzaktan eğitim aracılığıyla yabancı dil kursları veren bir merkez kurmuşlardır (Kaya, 2002, s. 28). Uzaktan eğitim çalışmalarının ilk başladığı yıllarda verilen kurslar genelde hızlı yazı yazma üzerine ve sürekli olarak mektupla yazışma şeklinde yapılıyor ve bu kursların katılımcıları büyük oranda kadınlardan oluşuyordu. 1873 yılında bu kurumsallaşma Amerika'da kendini "Amerikan mektuplaşma ve yazışma çalışmalarının öncüsü" (Erazo ve Derlin, 1995, s. 51) olarak kabul edilen Anna Ticknor tarafından kurulan *Society to Encourage Studies at Home* (Evde Ders Çalışmayı Destekleme Derneği) ile göstermeye devam etti. Boston'da kurulan bu kurum, sınıf ayrımcılığı nedeniyle eğitim hizmetlerinden yoksun kalan kadınlara mektuplar vasıtasıyla hizmet veriyordu ve 24 yıl içinde 10 binden fazla üyeye ulaşmıştı. 1882 yılında Williams Rainey Harper tarafından kurulan yazışma sistematığı New York'un mektupla iletişim ve eğitim sisteminin tamamen değiştirerek sağlam bir temel üzerine oturmasını sağladı (Casey, 2008, s. 46). *Distance Learning and Libraries in the Cyberspace Age* isimli çalışmasında Erazo ve Derlin, bu gelişmeden bir yıl sonra, 1883 yılında, New York'ta "Mektuplaşma ve Yazışma Üniversitesi" kurulduğunu belirtmişlerdir (Akt., Casey, 2008, s. 46).

Tüm bu gelişmelerin ardından uzaktan eğitim kavramının akademik manada ilk uygulaması 1892 yılında Chicago Üniversitesi tarafından başlatılmıştır. Üniversite birinci sınıfa kaydolun öğrenciler, üniversitenin sunmuş olduğu uzaktan eğitim imkanları ile yine

posta aracılığıyla ders notlarını alıp, ödevlerini teslim edebiliyorlardı (Casey, 2008, s. 46). 1800'lü yılların sonlarında mektupla başlayan uzaktan eğitim çalışmaları, ilerleyen yıllarda uygulama bağlamında etkililiği görüldükten sonra diğer ülkeler tarafından da denenmeye başlamıştır. Avustralya 1910, Yeni Zelanda 1922, Polonya 1966 ve İspanya 1972 yıllarında ilk uzaktan eğitim hizmetlerini sunmaya başlamışlardır. Fakat yıllar ilerledikçe, uzaktan eğitimin sunuş biçiminde de köklü değişiklikler yaşanmaya başlamış, mektupla öğrenmenin zaman bakımından uzun sürmesi, uzaktan eğitimde teknoloji kullanımını teşvik etmiş ve hizmetler mektup yerine radyo üzerinden verilmeye başlanmıştır. 1921 yılında radyodan eğitim yapmak için verilen ilk lisansları alan Salt Lake City, Wisconsin ve Minnesota Üniversiteleri uzaktan eğitim alanında bir anlamda çığır açmışlardır. 1923 yılına gelindiğinde Amerika'daki radyo lisanslarının yüzde onluk kısmı üniversiteler tarafından kullanılıyordu (Casey, 2008, s. 46).

1934 yılına kadar bu şekilde verilen uzaktan eğitim hizmetleri, bu yılda yine büyük bir değişiklik geçirmiş ve televizyon Iowa Üniversitesi sayesinde eğitim aracı olarak kullanılmaya başlanmıştır. Bu gelişmeden sonra artık dünya çapında ilgi gösterilmeye başlanan uzaktan eğitim alanı, 1964 yılında Wisconsin Üniversitesi tarafından başlatılan Eğitimsel Medya Araçları Projesi ile sistematik bir şekilde çalışılmaya başlanmış ve uzaktan eğitim uygulamaları hakkında ilk kez tanım, kategorizasyon ve sistematik oluşturma çalışmaları yapılmıştır. Bu proje İngiltere'de günümüzde verilen uzaktan eğitim hizmetlerinin %21'lik Pazar payını elinde bulunduran ve dünyada yükseköğretimde standartlar oluşturan bir uzaktan eğitim modeli olan İngiltere Açıköğretim Üniversitesinin kurulmasına ön ayak olmuştur (Casey, 2008, s. 47).

Uzmanlar ve eğitimciler radyo ve televizyonların kullanılmaya başlamasıyla yeni bir döneme giren uzaktan eğitim alanında, ilerleyen yıllarda büyük bir eksikliğin farkına varmaya başladı. Eğitim hizmetleri artık fiziki ortama bağımlı olmadan veriliyor ve geniş kitlelere hitap edilebiliyordu ancak öğretmen ve öğrenci arasında hiçbir şekilde iletişim ve etkileşim yoktu. Bu önemli problem bir süreliğine insanları büyük endişelere sürükledi, 1971 yılında Intel Firmasının bir buluşu sadece uzaktan eğitim alanını değil tüm dünyayı sonsuza kadar değiştirecekti (Wikipedia, 2019). Bu tarihten itibaren hem dünya hem de uzaktan eğitim alanı bilgisayar ile tanışmıştı. Bu yeni buluşlar sayesinde kişiler birbirlerine elektronik mektuplar göndermeye başlamış ve iletişim yeni bir boyut kazanmıştı. Bundan sonra yapılacak iş bilgisayarların uzaktan eğitimde etkin bir şekilde nasıl kullanılacağı idi (Casey, 2008, s. 47).

Bu etkin kullanım 1991 yılına kadar bekledi. 1991 yılında, günümüzde Oxford Üniversitesinde görev yapan Sör unvanlı bilgisayar bilimleri profesörü Tim Berners Lee'nin CERN laboratuvarında çalışırken, tüm dünyadaki bilgisayarları tek bir platform üzerinden birbirine bağlayarak, cihazların aralarında iletişim kurmasını sağlayan ve “www” olarak bilinen dünya çapındaki ağ sistemini geliştirmesi sadece uzaktan eğitim alanını değil tüm dünya düzenini kökten değiştirdi. Artık uzaktan eğitim hizmetleri yüksek hızlı, geniş bant sunucuları üzerinden dünyanın her yerine verilmeye başlamış ve uzaktan eğitimin kitlelere ulaştırılmasındaki problemi kökten halletmişti (Casey, 2008, s. 48; Oxford Üniversitesi, 2019; Wikipedia, 2019). Lee'nin bu çözümü günümüzde uzaktan eğitimin web-tabanlı öğrenmeye evrilmesini ve insanların dünyanın her yerinden, istedikleri zaman, istedikleri kursu ya da dersi internet üzerinden almasını sağlamıştır.

2.2.2. Türkiye'deki uzaktan eğitim uygulamaları

Dünyada fikir olarak 1700'lü yıllarda ortaya atılan ve 1800'lü yıllarda ilk uygulamaları görülen uzaktan eğitim kavramı ve hizmetlerinin Türkiye'deki ilk uygulamalarının 1956 yılına kadar gerçekleşmediği görülmektedir. Cumhuriyetin ilk yıllarında fikir olarak tartışılrsa da Kurtuluş Savaşı gibi büyük bir mücadeleden daha yeni çıkmış bir millet için önemli olanın öncelikle öğretmen eşliğinde ve liderliğinde okuma-yazma öğrenmesi olduğuna karar verilmiştir. Bu düşünce ve ardından gelen tartışmalar 1955 yılının sonuna kadar uzamıştır. 1956 yılında uzaktan eğitim alanında ilk uygulamanın Ankara Üniversitesinde başlatıldığı ve Hukuk Fakültesi bünyesinde banka çalışanları için mektupla yazışmalar vasıtasıyla eğitim hizmetleri verildiği görülmektedir. 1956 ile 1975 yılları arasındaki dönemde devlet kanalıyla uzaktan eğitim hizmetlerinin verilmesi için bazı başkanlıklar ve müdürlükler kurulmuş ve bu süre zarfında meslek kursları, teknik eğitimler, ara eleman eğitime ilişkin kurslar ile iki yıllık İslam enstitüleri ve ticaret ve turizm meslek yüksekokulu programlarını tamamlamak için mektupla eğitim-öğretim hizmetleri verilmiştir. 1981 yılına kadar mektupla verilen uzaktan eğitim hizmetleri, aynı yıl devlet tarafından başlatılan eğitim seferberliğinin ardından çıkarılan yükseköğretim kanunu ile üniversitelerin görevi olarak belirtilmiş ve 1982 yılında Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi kurularak Türkiye'de uzaktan eğitim uygulamaları için yeni bir dönem başlatılmıştır. İlk kurulduğu yılda sadece İş İdaresi ve İktisat alanlarında eğitim veren fakülte (Kaya, 2002, s. 30-33) günümüzde Açıköğretim, İşletme ve İktisat fakülteleri bünyesinde bulunan 58 farklı programla ve dünyada 17 ülkede hizmet vermekte, eğitim hizmetlerinin yanında sistem, dijital ders

kitapları, sesli kitaplar, konu özetleri, sesli konu özetleri, konu anlatımlı videolar, etkileşimli videolar, deneme sınavları, çözümlü soru örnekleri, alıştırtma testleri ve canlı dersler ile de materyal zenginliği sunmaktadır (Anadolu Üniversitesi Açıköğretim, 2019). Ayrıca tüm bu hizmetleri tek bir platform üzerinden sunmak amacıyla Anadolu E-Kampüs sistemi kurulmuş ve öğrencilerin ihtiyacı olan her şeye bu platform üzerinden erişim yapabilmelerine imkân tanınmıştır.

Günümüzde Anadolu Üniversitesinin yanında Ahmet Yesevi, Akdeniz, Ankara, Amasya, Atatürk, Gazi, İstanbul Bilgi, İstanbul Teknik, İstanbul, Mersin, Ondokuz Mayıs, Ortadoğu Teknik, Sakarya, Süleyman Demirel, Uşak ve Yüzüncü Yıl Üniversiteleri de uzaktan eğitim programları ile hizmet vermektedir.

2.3. Uzaktan Eğitim Çalışmalarının İncelendiği Diğer Araştırmalar

Öğretici ile öğrenenlerin bir arada olmaması sebebiyle, uzaktan eğitimin etkililiği sürekli olarak tartışılmıştır. Bu tartışmalardan yola çıkan araştırmacıların bir kısmı uzaktan eğitim ile geleneksel eğitim arasındaki farkları ortaya koymaya çalışmış, öğrencilerin başarısı üzerinde hangi tür eğitimin daha faydalı olduğunu bulmaya çalışmışlardır.

Bu tür araştırmaların yanında uzaktan eğitimde kuram oluşturmaya yönelik çalışmalar ile uzaktan eğitim çalışmalarının yöntemsel açıdan sahip olduğu özellikleri inceleyen çalışmalar da yapılmıştır. Uzaktan eğitim çalışmalarını yöntemsel açıdan sahip olduğu özelliklere göre inceleyen çalışmaların bazılarında örneklem uzaktan eğitim alanında yazılmış olan makaleler, bazılarında ise uzaktan eğitim alanında yazılmış olan doktora ve yüksek lisans tezleridir.

Uzaktan eğitim araştırmalarında yöntemsel eğilimlerin ortaya çıkarılmasına yönelik yapılan araştırmalardan biri olan ve Kuzey Amerika'da 1998 ila 2007 yılları arasında uzaktan eğitim alanında yapılmış olan doktora ve yüksek lisans tezlerini inceledikleri çalışmada Davies, Howell ve Petrie (2010, s. 52) yapılan çalışmaların büyük oranda betimsel çalışmalar olduğu ve çalışma grubu olarak daha çok uzaktan eğitim deneyimi olan örneklemelerden faydalandıkları ve bu kişilerin uzaktan eğitim hakkındaki algı, endişe ve tatmin düzeylerini incelediklerini belirtmişler ve anketlerle yapılan bu çalışmaların genelde betimsel istatistiki yöntemlerle yürütüldüğü sonucuna ulaşmışlardır. Çalışmalarını ilgi çekici bir sonucu da kaliteli betimsel çalışmaların varlığının alanyazında değerli olduğunu ancak konunun diğer araştırma yöntemleriyle de irdelenmesi gerektiği sonucuna ulaşmışlardır. Berge ve Mrozowski (2001, s. 5) de 890

makaleyi inceledikleri çalışmada en çok tercih edilen araştırma modelinin betimsel araştırma olduğu sonucuna ulaşmışlar ayrıca yapılan araştırmaların büyük oranda özel bir araştırma konusu ile gelecek vizyonundan yoksun olduğunu belirtmişlerdir.

Bryant, Kahle ve Schafer (2005, s. 269) literatürü inceledikleri çalışmada, uzaktan eğitim hakkında yapılan araştırmaların dört ortak özelliği olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Bu özellikleri (1), uzaktan eğitimde iletişim araçları ve ortamı, (2) eğitimsel organizasyon, (3) öğretici ya da öğretmen ve (4) öğrenci veya öğrenici olarak sıralamışlardır. Ayrıca alanda hatırı sayılır akademisyenlerin uzaktan eğitimde kalitenin nasıl ölçüleceğine dair fikir birliğine varamadıklarını belirtmişlerdir.

Alanla ilgili yapılan ve 1980-2014 yılları arasında yayımlanan 515 makalenin incelendiği bir diğer çalışmada, çalışma kapsamına giren 35 yıllık dönem 7 bölüme ayrılmış ve her bir dönemin odak noktasının farklı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen bulgular göre uzaktan eğitim alanında yapılmış olan makalelerin üzerinde yoğunlaştıkları tematik konular 1980-1984 arasındaki dönemde uzmanlaşma ve kurumsal takviye; 1985-1989 arasındaki dönemde eğitim tasarımı ve eğitim teknolojileri; 1990-1994 arasındaki dönemde uzaktan eğitimde kalite güvencesi; 1995-1999 arasındaki dönemde öğrenci desteği ve web tabanlı uygulamaların ilk örnekleri; 2000-2004 arasındaki dönemde sanal üniversite kavramı; 2005-2009 arasındaki dönemde işbirlikçi öğrenme ve web tabanlı iletişim yöntemleri ve son olarak 2010-2014 arasındaki dönemde de etkileşimli öğrenme, MOOC (Kitleli Açık Çevrimiçi Kurslar) ve OER (Açık Öğretim Kaynakları) kavramlarıdır (Zawacki-Richter ve Naidu, 2016, s. 245).

Uzaktan eğitim alanında yapılmış olan çalışmaların incelendiği bir diğer çalışmada Simonson, Schlosser ve Orellana (2011, s. 139) çalışmalarda uzaktan eğitimin aşağıdaki ortak özelliklerini bulmuştur:

- Öğrenme çıktıları bakımından uzaktan eğitim en az geleneksel eğitim kadar etkilidir.
- Uzaktan eğitim öğrencilerinin alan hakkındaki düşünceleri, geleneksel eğitim öğrencilerine göre çok daha olumludur ve uzaktan eğitim öğrencilerinin öğrenme durumları normal bir sınıftaymış gibi gerçekleşmektedir.
- Uzaktan eğitim derslerinde başarılı olan öğrenciler genelde soyut öğrenme yoluyla kazanım sağlamaktadır.

- Öğrenme deneyimi söz konusu olduğunda etkileşim her ne kadar çok önemliyse de, somut bir amaç olmadan kurgulanan etkileşim ortamı işe yaramamaktadır.
- Uzaktan eğitimde işbirliği ve grup etkileşimi üzerine odaklanmak, bireysel katılım üzerinde odaklanmaktan çok daha önemli olabilir.
- Öğrenme deneyimine katkı açısından uzaktan eğitimde kullanılan her bir eğitim teknolojisinin kendine göre avantaj ya da dezavantajları vardır.

Bozkurt vd. (2015, s. 355) 2009-2013 yılları arasında, uluslararası dergilerde yayımlanmış 861 makaleyi inceledikleri çalışmada en çok tercih edilen araştırma yöntemlerinin sırasıyla nitel, nicel ve karma yöntemler olduğunu, nitel çalışmaların çoğunda durum çalışması; nicel çalışmaların çoğunda anket çalışması ve karma desenli araştırmaların çoğunda da keşfedici ve açımlayıcı desenler olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Ayrıca veri toplama yöntemi olarak nitel araştırmalarda büyük oranda görüşme tekniği, doküman incelemesi ve gözlem yöntemlerinin, nicel araştırmalarda ise anket ve ölçeklerin kullanıldığını belirlemişlerdir. Çalışma gurubu olarak yüksek öğrenime devam eden öğrencilerin seçildiği ancak bazı çalışmaların örneklem gurubunu ilköğretim düzeyinden seçtiğini ifade etmişlerdir. Ayrıca uzaktan eğitim alanının disiplinlerarası bir alan olması nedeniyle belli bazı araştırma desenleri yerine birden çok araştırma deseni kullanılarak alanla ilgili daha derin bir bilgiye ulaşılabileceği belirtilmiştir (Bozkurt vd., 2015, s. 356).

Alanla ilgili yapılmış olan bir diğer çalışmada Türkiye’de 2005-2011 yılları arasında yayımlanmış olan 35 makale incelenmiştir (Horzum, Özkaya, Demirci ve Alpaslan, 2013, s. 79). Bu kapsamda Türkiye’de uzaktan eğitim alanında yapılan çalışma sayısının diğer ülkelere oranla oldukça az olduğu, yapılan çalışmaların genelde literatür değerlendirmesi için yürütülen nicel araştırmalardan ibaret olduğu ve sonuç olarak Türkiye’de uzaktan eğitimde yapılan çalışmaların, dünya literatüründe kullanılan güncel trendleri takip ederek yapılması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Uzaktan eğitim alanında yine Türkiye’de yapılan çalışmaları inceleyen bir diğer çalışmada, 2005 ile 2014 yılları arasında yayımlanan 380 adet doktora ve yüksek lisans tezi incelenmiştir. Bu çalışmanın sonucuna göre belirlenen tarihlerde yapılan tezlerin yarısından fazlasının nicel, kalanların ise sırasıyla nitel ve karma yöntemlerle yapıldığı; nicel araştırmalarda tarama, nitel ve karma araştırmalarda ise durum çalışması yönteminin tercih edildiği; örnekleme yöntemleri açısından nicel çalışmaların çoğunda yöntemden

bahsedilmezken nitel araştırmalarda çoğunlukla amaçlı örnekleme yöntemleri tercih edildiği sonuçlarına ulaşılmıştır (Gökmen, vd., 2017, s. 1).

Alanda yapılmış çalışmaların odaklandıkları konuyu analiz eden bir çalışmaya göre, uzaktan eğitim alanında yapılmış olan araştırmaların uzaktan eğitimi artık geleneksel eğitimle karşılaştırmaktan vazgeçtiği ve bu durumun alan için iyi bir gelişme olduğu kaydedilmiştir (Davies vd., 2010, s. 53).

Özetle uzaktan eğitim alanında yapılmış olan makale ve tezlerin incelendiği çalışmalar uzaktan eğitimin tamamlayıcı unsurları ve yapısı, araştırmalarda kullanılan yöntemler ve tercih edilen araştırma konuları üzerine odaklanmıştır.

Çalışmanın bir sonraki bölümü olan yöntem kısmında, araştırmanın yöntemi ve deseni, evren ve örnekleme ile veri toplama aracı ve verilerin analiz edilmesi ile ilgili bilgiler verilmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. Yöntem

Bu bölümde çalışmanın yöntemi ve deseni, evren ve örnekleme ile veri toplama aracı ve verilerin analiz edilmesi ile ilgili bilgiler verilmiştir.

3.1. Araştırma Deseni

2013 ile 2018 yılları arasında uzaktan eğitim alanında yayınlanmış yüksek lisans ve doktora tezlerini incelemek amacıyla tasarlanan bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma yönteminden ise durum çalışması deseninden faydalanılmıştır. Araştırma kapsamında kullanılan tüm bu yöntem ve desenler bir araya getirildiğinde oluşan inceleme çalışmasını Crombie ve Davies (2009, s. 1), birbirinden bağımsız çalışmalar kapsamında elde edilen bulguları bir araya getiren istatistiksel bir teknik olarak nitelendirmektedir.

İnceleme çalışmalarının geçerliliği, araştırmanın üzerine kurgulandığı sistematik incelemenin kalitesine bağlıdır ve iyi bir inceleme çalışması birbiriyle ilgili bütün çalışmaların sonucunu bir araya getiren ve her bir çalışmayı ayrı olarak ele alıp ortak tek bir sonuç çıkararak çalışmalardır. Çalışmalar kapsamında yapılan analiz ve incelemelerin sistematik bir temele oturuyor olması bu tür inceleme çalışmaları için olmazsa olmaz bir gereksinimdir. Bu sistematik temelin oluşturulmasındaki amaç ise mevcut araştırmalar hakkında tarafsız ve dengeli bir inceleme yapabilmek ve araştırmanın sonunda ortaya tüm çalışmaları kapsayan bir sonuç çıkarabilmektir. Literatürde daha önce yapılan araştırmaları inceleyen çalışmalar, herhangi bir alanda inceleme ya da araştırma yapacak olan araştırmacıların akıllarında alanla ilgili bir fikrin oluşması için gerekli olan mantıklı ve yardımcı bilgileri sunar Crombie ve Davies (2009, s. 1-3).

Bu çalışmada incelenen tezler Demirci, Arıkan ve Onuk tarafından 2018 yılında geliştirilen ölçme aracının ölçütlerine göre doküman inceleme yöntemiyle değerlendirilmiştir. Dokümanlar, analizi yapılacak olan durum ya da olgular hakkında bilgi veren kaynaklardır. Karppinen ve Moe (2012, s. 2) gelişen teknolojiler sayesinde araştırmacıların istedikleri bilgilere hemen ulaşma lükslerinin olduğunu ancak başlı başına bir araştırma yöntemi olan doküman incelemesinin ders kitaplarında ya da bilimsel araştırmalarda yeteri kadar açıklanmadığını belirtmiş, ayrıca doküman incelemesi yönteminin sadece kaynaklara değil araştırmacının aynı zamanda gerçek bilgiye

ulaşmasını sağlayan değerli bir yöntem olduğunu ifade etmiştir.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni, Türkiye’de uzaktan eğitim alanında yapılmış tezler, örnekleme ise uzaktan eğitim alanında Türkiye’de 2013-2018 yılları arasında yapılmış ve erişime açık olan doktora ve yüksek lisans tezleridir. Örneklem seçiminde amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel (2016, s. 100) amaçlı örneklemenin zengin bir bilgi kaynağı teşkil eden durumların detaylı bir şekilde irdelenmesi amacıyla kullanıldığını belirtmiştir. Bu nedenle Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı (YÖK) Ulusal Tez Merkezinde yayınlanan doktora ve yüksek lisans tezlerinin araştırmanın amacına uygun şekilde zengin bilgi kaynakları oldukları düşünüldüğünden çalışmanın örnekleme bu veritabanından ulaşılmıştır.

Literatürde, 2019 yılının Nisan ayının ilk haftası sonu yapılan son taramada, Türkiye’de 2013 ile 2018 yılları arasında, uzaktan eğitim alanında yapılmış olan ve başlığında *uzaktan eğitim* ifadesi geçen toplam 35 doktora ve 76 yüksek lisans tezi bulunmuştur. Bulunan 35 adet doktora tezinden 9 tanesi erişim izni olmadığı ya da bitmediği için kapsam dışı bırakılmış ve çalışma kapsamına 24 adet doktora tezi alınmıştır. Aynı şekilde, taranan 76 adet yüksek lisans tezinden yine 9 tanesi, erişim izni olmadığı ya da hazırlık aşamasında olduğu için kapsam dışı bırakılarak çalışma kapsamına toplam 65 adet yüksek lisans tezi alınmış, böylelikle toplamda 89 adetlik bir örneklem hacmine ulaşılmıştır.

Çalışma kapsamında incelenen doktora ve yüksek lisans tezlerinin tematik dağılımları ve demografik özellikleri ilerleyen sayfalardaki tablolarda sunulmuştur.

Tablo 3.1

Doktora Tezlerinin Üniversite ve Yıllara Göre Dağılımı

Üniversiteler	2013		2014		2015		2016		2017		2018		Toplam	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Anadolu	-	-	2	28,5	-	-	1	100	-	-	-	-	3	12,48
Ankara	2	28,6	-	-	-	-	-	-	1	50	-	-	3	12,48
Atatürk	-	-	1	14,3	1	33,3	-	-	-	-	-	-	2	8,32
Beykent	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	25	1	4,16
Çanakkale 18 Mart	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	25	1	4,16
Dicle	-	-	-	-	1	33,3	-	-	-	-	-	-	1	4,16
Gazi	1	14,3	-	-	-	-	-	-	1	50	-	-	2	8,32
Hacettepe	-	-	1	14,3	-	-	-	-	-	-	1	25	2	8,32
İnönü	-	-	1	14,3	1	33,3	-	-	-	-	-	-	2	8,32
İstanbul	-	-	1	14,3	-	-	-	-	-	-	-	-	1	4,16
Karadeniz	1	14,3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	4,16
Teknik														
Marmara	1	14,3	-	-	-	-	-	-	-	-	1	25	2	8,32
Mersin	1	14,3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	4,16
Sakarya	-	-	1	14,3	-	-	-	-	-	-	-	-	1	4,16
Selçuk	1	14,3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	4,16
Toplam	7	100	7	100	3	100	1	100	2	100	4	100	24	100

Çalışmanın birinci örneklemini oluşturan ve 2013 ile 2018 yılları arasında yapılan doktora tezlerinin üniversite ve yıllara göre dağılımı gösteren Tablo 1 incelendiğinde, uzaktan eğitim alanını konu alan tezlerin 15 adet üniversite bünyesinde ve 2013 yılından 2018 yılının sonuna kadar 24 adet doktora tezi yapıldığı görülmektedir. Yine Tablo 1'deki verilere bakıldığında uzaktan eğitim alanında yıl bazında en çok doktora tezinin yapıldığı yılların 7 adetle 2013 ve 2014 yılları olduğu anlaşılmaktadır. Takip eden yıllarda tez sayısında bir düşüş yaşanmış ancak son yıllarda uzaktan eğitim alanında yapılan doktora tezi sayısı hafif bir artış eğilimine girmiştir. 2013 ile 2018 yılları arasında adet bakımından en çok doktora tezinin yürütüldüğü üniversitelere bakıldığında ise, üçer adet tez ile Anadolu Üniversitesi ile Ankara Üniversitesi ilk sıradadır. Bu iki üniversiteyi

ikişer adet doktora tezi ile Atatürk, Gazi, Hacettepe, İnönü ve Marmara Üniversiteleri izlemektedir.

Yine Tablo 1'e göre, uzaktan eğitim alanında 2013 yılından bu yana en az tezin yapıldığı yıllar 2016 ve 2017 yılları olmuştur. 2017 yılında 2 adet doktora tezi yapılmış iken, 2016 yılında sadece 1 doktora tezi yapılmıştır.

Çalışmanın diğer örneklem grubunu oluşturan ve 2013-2018 yılları arasında yapılmış olan 65 adet yüksek lisans tezinin üniversite ve yıllara göre dağılımı ise Tablo 3.2'de verilmiştir.

Tablo 3.2

Yüksek Lisans Tezlerinin Üniversite ve Yıllara Göre Dağılımı

Üniversiteler	2013		2014		2015		2016		2017		2018		2019		Toplam	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Abant İzzet Baysal	-	-	-	-	-	-	1	11,11	-	-	1	7,14	-	-	2	3,07
Afyon Kocatepe	-	-	-	-	-	-	1	11,11	-	-	2	14,28	-	-	3	4,61
Anadolu	2	16,66	-	-	-	-	-	-	1	20	-	-	-	-	3	4,61
Atatürk	-	-	-	-	1	9,09	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1,54
Beykent	-	-	-	-	-	-	-	-	1	20	-	-	-	-	1	1,54
Boğaziçi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	7,14	-	-	1	1,54
Bülent Ecevit	1	8,33	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1,54
Çukurova	-	-	-	-	1	9,09	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1,54
Dokuz Eylül	-	-	-	-	-	-	-	-	1	20	1	7,14	-	-	2	3,07
Düzce	-	-	-	-	-	-	1	11,11	-	-	-	-	-	-	1	1,54
Ege	2	16,66	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	3,07
Eskişehir Osmangazi	-	-	1	7,69	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1,54
Fırat	1	8,33	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	100	2	3,07
Gazi	-	-	6	46,15	1	9,09	-	-	-	-	1	7,14	-	-	8	12,32
Hacettepe	-	-	-	-	2	18,18	-	-	-	-	3	21,42	-	-	5	7,7
İnönü	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	7,14	-	-	1	1,54

Tablo 3.2 (Devam)

Yüksek Lisans Tezlerinin Üniversite ve Yıllara Göre Dağılımı

Üniversiteler	2013		2014		2015		2016		2017		2018		2019		Toplam	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
İstanbul	-	-	1	7,69	1	9,09	-	-	-	-	-	-	-	-	2	3,07
İstanbul Aydın	-	-	-	-	-	-	1	11,11	-	-	-	-	-	-	1	1,54
İstanbul Kültür	1	8,33	-	-	-	-	1	11,11	-	-	-	-	-	-	2	3,07
Kahramanmaraş	-	-	1	7,69	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1,54
Sütçü İmam																
Karabük	-	-	1	7,69	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1,54
Karadeniz Teknik	-	-	2	15,38	1	9,09	-	-	-	-	-	-	-	-	3	4,61
Kırıkkale	1	8,33	-	-	1	9,09	1	11,11	-	-	1	7,14	-	-	4	6,16
Maltepe	1	8,33	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1,54
Marmara	-	-	-	-	-	-	-	-	2	40	-	-	-	-	2	3,07
Muğla Sıtkı Koçman	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	7,14	-	-	1	1,54
Ondokuz Mayıs	-	-	-	-	-	-	2	22,23	-	-	-	-	-	-	2	3,07
Ortadoğu Teknik	-	-	1	7,69	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1,54
Sakarya	2	16,66	-	-	-	-	-	-	-	-	1	7,14	-	-	3	4,61
Selçuk	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	7,14	-	-	1	1,54
Trakya	1	8,33	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1,54

Tablo 3.2 (Devam)

Yüksek Lisans Tezlerinin Üniversite ve Yıllara Göre Dağılımı

Üniversiteler	2013		2014		2015		2016		2017		2018		2019		Toplam		
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Turgut Özal	-	-	-	-	1	9,09	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1,54
Yaşar	-	-	-	-	-	-	1	11,11	-	-	-	-	-	-	-	1	1,54
Yıldız Teknik	-	-	-	-	1	9,09	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1,54
Yüzüncü Yıl	-	-	-	-	1	9,09	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1,54
Toplam	12	100	13	100	11	100	9	100	5	100	14	100	1	100	65	100	

Çalışmanın diğer örneklem grubunu oluşturan ve 2013 ile 2018 yılları arasında uzaktan eğitim alanında yapılmış olan yüksek lisans tezlerinin üniversite ve yıllara göre dağılımının gösterildiği Tablo 2 incelendiğinde, belirtilen tarih aralığında toplamda 65 adet tezin 35 üniversite bünyesinde yapıldığı görülmektedir.

Tablo 2’de verilmiş olan verilere bakıldığında, uzaktan eğitim alanında yıl bazında en çok tezin yapıldığı yılın 14 adetle 2018 yılı olduğu, en az tezin yapıldığı yılın 5 adetle 2017 yılı olduğu görülmektedir. Bu çalışmanın yapıldığı tarihte 2019 yılına ait bir yüksek lisans tezi bulunmuş olup, ilgili veri 2019 yılının Nisan ayına aittir. Yılsonuna kadar alanla ilgili yüksek lisans tezlerinin yapılma ihtimali olduğundan, her ne kadar yapılan tez adedi 1 olarak gözükse de, 2019 yılından en az tezin yapıldığı yıl olarak bahsedilmemiştir.

Yine Tablo 2’deki veriler incelendiğinde, 2013 yılından bu yana uzaktan eğitim alanında en çok yüksek lisans tezinin yürütüldüğü üniversitenin, 8 adet tez ile Gazi Üniversitesi olduğu, bunu 5 adet tez ile Hacettepe Üniversitesi ve 4 adet tez ile Kırıkkale Üniversitesinin takip ettiği görülmektedir.

Tablo 3.3

Uzaktan Eğitim Alanında 2013-2018 Yıllarında Yapılmış Olan Tezlerin Türüne Göre Dağılımı

Tez Türü	n	%
Doktora	24	26,97
Yüksek Lisans	65	73,03
Toplam	89	100

Çalışmanın bütün örneklem grubunu oluşturan doktora ve yüksek lisans tezlerinin dağılımının verildiği Tablo 3.5’te bulunan verilere bakıldığında, Türkiye’de uzaktan eğitim alanında 2013 ila 2018 yılları arasında toplam 89 adet lisansüstü tezin yapıldığı görülmektedir. Yapılan bu tezlerin %26,97’si (n=24) doktora tezi iken, %73,03’ünün (n=65) ise yüksek lisans tezlerinden oluştuğu görülmektedir.

Tablo 3.4

Doktora Tezlerinin Yayın Diline Göre Dağılımı

Diller	n	%
İngilizce	1	4,16
Türkçe	23	95,84
Toplam	24	100

Çalışmanın verilerinin alınmaya başladığı yıl olan 2013 yılından 2018 yılının sonuna kadar yapılmış olan doktora tezlerinin yayın diline göre dağılımını gösteren Tablo 3'teki veriler incelendiğinde, yapılmış olan 24 adet doktora tezinin 23 tanesinin Türkçe, 1 tanesinin ise İngilizce dilinde yayımlandığı görülmektedir.

Tablo 3.5

Yüksek Lisans Tezlerinin Yayın Diline Göre Dağılımı

Diller	n	%
İngilizce	4	6,15
Türkçe	61	93,85
Toplam	65	100

Son 7 yılda, uzaktan eğitim alanında yapılmış olan yüksek lisans tezlerinin yayın diline göre dağılımını gösteren Tablo 4 verilerine göre, yapılmış olan 65 adet yüksek lisans tezinin 4 tanesi İngilizce dilinde hazırlanmışken, 61 tanesi Türkçe olarak hazırlanmıştır.

Tablo 3.6

Tez Danışmanlarının Unvanlarına Göre Dağılımı

Unvanlar	Tez Türü	n	%
Doktor Öğretim Üyesi /	Doktora	5	20,83
Yardımcı Doçent Doktor	Yüksek Lisans	21	32,30
Doçent Doktor	Doktora	9	37,5
	Yüksek Lisans	21	32,30
Profesör Doktor	Doktora	10	41,67
	Yüksek Lisans	23	35,39

Çalışmanın örneklem grubunun alınmaya başladığı 2013 yılından bu yana yapılan 89 adet tezin, danışmanlarına göre dağılımının gösterildiği Tablo 3.6'daki veriler incelendiğinde, hem doktora hem de yüksek lisans seviyesinde en fazla danışmanlığın, sırasıyla %41,67 (n=10) ve %35,39 (n=23) dağılım payıyla “Profesör Doktor” unvanına sahip öğretim üyeleri tarafından verildiği görülmektedir. Doktora tez danışmanlığı bakımından en düşük pay %20,83 (n=5) ile “Doktor Öğretim Üyesi/Yardımcı Doçent Doktor” unvanına sahip öğretim üyelerine ait iken, “Doçent Doktor” unvanına sahip öğretim üyelerinin yürüttüğü doktora tez danışmanlıklarının payı %37,5 (n=9) olarak bulunmuştur. Yüksek lisans tez danışmanlıklarında ise, “Doktor Öğretim Üyesi/Yardımcı Doçent Doktor” unvanına sahip öğretim üyeleri ile “Doçent Doktor” unvanına sahip öğretim üyelerinin yürüttükleri danışmanlıkların payı %32,30 (n=21) ile aynı olarak bulunmuştur.

Tablo 3.7

Doktora Tezlerinin Anabilim Dallarına Göre Dağılımı

Anabilim dalları	n	%
Bilgi ve Belge Yönetimi	1	4,16
Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi	6	25
Eğitim Bilimleri	4	16,66
Enformatik	1	4,16
Gazetecilik	1	4,16
Güzel Sanatlar Eğitimi	1	4,16
Halkla İlişkiler ve Tanıtım	1	4,16
İşletme	1	4,16
İşletme Yönetimi	1	4,16
Ortaöğretim Fen ve Matematik Alanları	1	4,16
Uzaktan Eğitim	3	12,50
Yabancı Diller Eğitimi	1	4,16
Yaşam Boyu Öğrenme ve Yetişkin Eğitimi	1	4,16
Yönetim Bilişim Sistemleri	1	4,16
Toplam	24	100

2013 yılından bu yana uzaktan eğitim alanında yapılmış olan doktora tezlerinin yürütüldüğü anabilim dallarının dağılımını gösteren Tablo 3.7'deki verilere bakıldığında, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Anabilim Dalı, %25 ile (n=6) en çok doktora tezinin yürütüldüğü anabilim dalı olmuştur. Bunu sırasıyla %16,66 (n=4) ve %12,50'lik (n=3) dilimlerle Eğitim Bilimleri ve Uzaktan Eğitim Anabilim Dallarını takip etmiştir.

Tablo 3.8

Yüksek Lisans Tezlerinin Anabilim Dallarına Göre Dağılımı

Anabilim dalları	n	%
Bankacılık Eğitimi	1	1,54
Beden Eğitimi ve Spor	1	1,54
Bilgisayar Mühendisliği	8	12,30
Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi	18	27,68
Bilişim Sistemleri Mühendisliği	1	1,54
Eğitim Bilimleri	7	10,76
Eğitim Programları ve Öğretimi	1	1,54
Eğitim Teknolojisi	1	1,54
Elektrik ve Elektronik	1	1,54
Enformatik	1	1,54
Fizik	1	1,54
İletişim Sanatları	1	1,54
İletişim Tasarımı	1	1,54
İngilizce Öğretmenliği	1	1,54
İnternet ve Bilişim Teknolojileri	3	4,62
İstatistik	1	1,54
İşletme	3	4,62
Medya ve İletişim	1	1,54
Mimarlık	1	1,54
Ortaöğretim Fen ve Matematik Alanları Eğitimi	2	3,08
Slav Dilleri ve Edebiyatları	1	1,54
Uluslararası Bilgisayar	1	1,54
Uzaktan Eğitim	1	1,54
Yönetim Bilişim Sistemleri	6	9,22
Yükseköğretimin Yönetimi	1	1,54
Toplam	65	100

Çalışmanın diğer örneklem grubunu oluşturan ve 2013 yılından 2018 yılına kadar uzaktan eğitim alanında yapılmış olan yüksek lisans tezlerinin anabilim dallarına göre dağılımını gösteren Tablo 3.8'deki veriler, 65 adetlik grubun arasında en çok tezin

yürütüldüğü anabilim dalının %27,68 (n=18) ile yine Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Anabilim Dalı tarafından yürütüldüğünü göstermektedir. Aynı zaman aralığında uzaktan eğitimi konu alarak en çok yüksek lisans tezinin yürütüldüğü diğer iki anabilim dalı ise %12,30 (n=8) ve %10,76 (n=7)'lık dilimlerle sırasıyla Bilgisayar Mühendisliği ve Eğitim Bilimleri anabilim dalları olmuştur.

Tablo 3.9

Doktora ve Yüksek Lisans Tezlerinin Araştırma Enstitülerine Göre Dağılımı

Enstitü Türü		n	%
Bilişim Enstitüsü	Doktora	1	4,17
	Yüksek Lisans	4	6,15
Eğitim Bilimleri Enstitüsü	Doktora	14	58,33
	Yüksek Lisans	26	40
Fen Bilimleri Enstitüsü	Doktora	1	4,17
	Yüksek Lisans	20	30,77
Sağlık Bilimleri Enstitüsü	Doktora	-	-
	Yüksek Lisans	1	1,54
Sosyal Bilimler Enstitüsü	Doktora	8	33,33
	Yüksek Lisans	14	21,54

Çalışmanın zaman aralığı olan 2013 ve 2018 yılları arasında uzaktan eğitim alanında yapılmış olan 89 adet doktora ve yüksek lisans tezinin yayınlandığı araştırma enstitülerinin dağılımını gösteren Tablo 3.9'daki verilere bakıldığında, en çok doktora tezini yayınlayan enstitünün %58,33 (n=14) ile Eğitim Bilimleri, en çok yüksek lisans tezinin yayınlandığı enstitünün ise %40 (n=26) ile yine Eğitim Bilimleri enstitüsü olduğu görülmektedir.

3.3. Veri Toplama Aracı

Durum çalışmaları çoğunlukla nitel desende kurgulanır. Hedler ve Gibram (2009, s. 220)'a göre her ne kadar birbirlerinden ayrılırsalar da meta-analiz ve meta-değerlendirme çalışmalarında durum çalışmaları, içerik analizi, kategorilere ayırma, doküman incelemesi ve kavramsal modellere göre sınıflandırma yöntemleri kullanılır. Bu tanımlamadan yola çıkılarak bu çalışmada doküman incelemesi yöntemi benimsenmiştir.

Doküman incelemesi yöntemini uygulamak amacıyla, veri toplama aracı olarak Demirci, Arıkan ve Onuk tarafından 2018 yılında geliştirilen “Akademik Yayın İnceleme Formu” kullanılmıştır. On farklı başlıktan oluşan bu inceleme formu, çalışmaların 52 farklı açıdan incelenmesine olanak tanımakta ve ister tez ister makale olsun, yapılan çalışmaların bir bilimsel çalışmada olması gereken temel özelliklere sahip olup olmadığının ortaya çıkarılmasında derinlemesine analiz yapılmasını kolaylaştırmaktadır.

Akademik Yayın İnceleme Formunu oluşturan 10 ana başlık;

1. Künye
2. Özet
3. Giriş
4. Yöntem
5. Veri toplama aracı
6. Veri analizi
7. Bulgular
8. Tartışma ve yorum
9. Öneriler ve
10. Kaynakçadır.

Yukarıda verilmiş olan 10 ana başlığı oluşturan alt başlıklara ilişkin bilgiler ise şu şekildedir.

1. Akademik Yayın İnceleme Formunun *Künye* başlığı altında on (10) madde bulunmaktadır. Bunlar yayına ait nitelikler (yayının adı, yazarı/yazarları, yayının türü, kullanılan dil, yayımlandığı yıl, yayımlandığı üniversite ile üniversitenin türü, anabilim dalı, danışmanın unvanı ve çalışmanın kapsamı) ile ilgili temel bilgileri vermektedir.
2. İnceleme Formunun *Özet* başlığı altında yer alan altı (6) madde çalışmanın özet bölümünde verilen bilgileri (amacın belirtilmesi, evren/örneklem/katılımcıların verilmesi, veri toplama araçlarına değinilmesi, araştırma yönteminin ifade edilmesi, temel bulgulara yer verilmesi ve özetin İngilizce halinin bulunması) içermektedir.
3. Formun *Giriş* başlığı altında bulunan yedi (7) madde, çalışmanın giriş kısmında bulunan (araştırma problemi, literatür taraması, araştırma amacının ifadesi, araştırmanın önemi, araştırmayla ilgili sayıtlara yer verilmesi, araştırmanın sınırlılıkları ve araştırma kapsamında kullanılan uygun terimlerin tanımlanması) bölümlerle ilgilidir.

4. Akademik Yayın İnceleme Formunun *Yöntem* başlığında bulunan dokuz (9) madde, yapılan araştırmanın yöntem kısmındaki bilgileri kapsamaktadır. Bunlar araştırmanın yöntemi, evreni, örnekleme, çalışma grubu, örneklem seçim tekniği, modeli ve nitel, nicel ya da karma araştırma ise kullanılan desenlerdir.
5. Formun beşinci bölümü olan *Veri toplama aracı* başlığı beş (5) maddeyi kapsamaktadır. Bu maddeler çalışmada kullanılan veri toplama aracına yönelik bilgileri (çalışma kapsamında toplanan verilerin kaynağı ve ne zaman toplandığı, kullanılan veri toplama aracı, verilerin geçerlilik ve güvenilirlik dereceleri ile nicel ve nitel çalışmaya göre değişen başlıklarda geçerlik ve güvenilirlik derecelerinin nasıl bulunduğu) ile ilgilidir.
6. İnceleme formunun *Veri analizi* başlığı altında yer alan iki (2) madde çalışmanın nitel ya da nicel modeline göre değişen veri analiz yöntemleri ile ilgili bilgileri içermektedir.
7. 3 maddeden oluşan *Bulgular* başlığı, çalışma kapsamında elde edilen bulgulara yönelik bilgileri (araştırma sorularına bulgular kısmında yanıt verilmesi, bulguların çizelge ya da grafik biçiminde sunulması ve sunulan çizelge ya da grafiklerin açıklanması) içermektedir.
8. Akademik Yayın İnceleme Formunun *Tartışma ve Yorum* başlığı altında yer alan dört (4) madde, çalışma kapsamında elde edilmiş olan bulguların alan yazınla desteklenmiş olması, her bir bulguya yönelik yeterli açıklamaların yapılmış olması, yapılan yorumların bulgulara uygunluğu ile araştırmanın sınırlılıklarının tartışılması ile ilgili bilgileri içermektedir.
9. Formun *Öneriler* başlığı altında bulunan (2) madde araştırma sonuçlarına dayalı olarak verilen öneriler ile sonraki araştırmalara yönelik verilen öneriler ile ilgili bilgileri içermektedir.
10. Son bölüm olan *Kaynakça* başlığı altındaki dört (4) madde ise, kaynakçayla ilgili bilgileri (yurt içi kaynaklar, yurt dışı kaynaklar, kaynakçada yer alan tüm kaynakların metin içinde belirtilmiş olması ve metin içinde yer alan tüm kaynakların kaynakçada belirtilmiş olması) içermektedir.

3.4. Verilerin Toplanması

Türkiye’de uzaktan eğitim alanında Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı (YÖK) Ulusal Tez Merkezi’nde yayınlanmış, erişime açık ve başlığında “uzaktan eğitim” ifadesi geçen yüksek lisans ve doktora tezleri, doküman inceleme yöntemi kullanılarak taranmış ve Demirci, Arıkan ve Onuk tarafından 2018 yılında geliştirilen “Akademik Yayın İnceleme Formu” kullanılarak incelenmiştir.

Tezlerin veritabanında taranması şu şekilde gerçekleştirilmiştir. Ulusal tez merkezinin internet sitesinde bulunan gelişmiş tarama kısmına girilerek, aranacak kelimeler kısmına “uzaktan eğitim” yazılmış ve aranacak alan kısmında “tez adı” seçeneği aktif halde bırakılmıştır. Arama tipi olarak, aşağı açılan menüden “içinde geçsin” özelliği seçilmiştir. Zaman aralığı olarak 2013 ve 2019 yılları belirlendikten sonra, tez türü ilk taramada doktora, ikinci taramada yüksek lisans olarak belirlenmiştir. Belirtilen zaman aralığında toplamda kaç adet tez yapıldığının bulunması için izin durumu bölümünde önce izinli daha sonra izinsiz seçenekleri ile tarama yapılarak nihai rakama ulaşılmıştır. Grup bölümünde herhangi bir alanda özel tarama yapılmaması için “seçiniz” özelliği değiştirilmemiştir. Durum bölümünde ise yine belirtilen zaman aralığında toplamda kaç tezin yapıldığının bulunması ve hiçbir tezin gözden kaçırılmaması için “onaylandı”, “hazırlanıyor” ve “tümü” seçenekleri tek tek seçilerek üç farklı tarama gerçekleştirilmiştir. Tezlerin indirilme işlemleri 01.03.2018 tarihinde gerçekleştirilmiş, daha sonra güncel çalışmaların da kapsama dâhil edilmesi amacıyla 01.04.2019 tarihinde son tarama yapılmıştır.

Tüm bu kontrollü tarama işlemlerinin ardından 01.01.2013 ile 01.04.2019 tarihleri arasında, uzaktan eğitim alanında yapılmış ve başlığında “uzaktan eğitim” ifadesi geçen toplam 35 doktora, 76 yüksek lisans tezi bulunmuştur. Her iki gruptan da 9’ar tez izinsiz ya da hazırlanmakta olduğu için kapsam dışı bırakılarak, çalışmanın kapsamına giren asıl örneklem grubu elde edilmiştir. Tarama işlemleri yapılırken, sadece başlığında “uzaktan eğitim” ifadesi geçen tezlerin çalışmaya dâhil edilmesi, araştırmanın bir diğer sınırlılığdır.

3.5. Verilerin Çözümlemesi

Elde edilen verilerin çözümlemesinde nitel analiz tekniklerinden betimsel analiz tekniği kullanılmıştır. Betimsel analiz, alternatif veri toplama yöntemleri kullanılarak toplanan verilerin önceden tasarlanmış konulara göre ayrılıp özetlerinin çıkarılması ve ardından bu özet bilgilere dayanarak yorum yapılmasına olanak tanıyan nitel veri analiz

yöntemidir (Özdemir, 2010, s. 336). Ölçüt olarak Demirci, Arıkan ve Onuk tarafından 2018 yılında geliştirilen “Akademik Yayın İnceleme Formu” kullanılmış ve incelenen tezlerden elde edilen veriler Microsoft Office Professional Plus Excel 2013 programına kaydedilmiş ve betimsel analiz yöntemi ile incelenerek frekans ve yüzde bilgileri çıkarılmıştır.

3.6. Geçerlilik ve Güvenirlik

Çalışmanın geçerlilik ve güvenilirliğini sağlamak için Başkale (2010, s. 24) tarafından hazırlanan tablodaki kriterler dikkate alınmıştır.

Tablo 3.10

Nitel Araştırmaların İnanırlılığı İçin Kullanılan Yöntemler

Faktör	Nitel versiyon	Yöntemler
İç geçerlik	İnanırlılık: Sonuçlar inandırıcı mı?	Uzun süreli etkileşim Araştırmacı önyargılarını azaltma Katılımcı teyidi Üçgenleme
Dış geçerlik	Aktarılabirlik: Sonuçlar diğer kişi ve durumlara aktarılabir mi?	Amaçlı örnekleme Dahil etme/dışlama kriterleri Ortamın ayrıntılı tanıtımı Katılımcıların ayrıntılı tanıtımı
Güvenirlik	Güvenilebilirlik: Çalışma benzer koşullarda benzer katılımcılarla tekrarlandığında sonuçlar benzer mi?	Denetleme yolu Literatür Araştırma yöntemlerinin ayrıntılı tanıtımı Üçgenleme Başka bir araştırmacının süreç ve sonuçları incelemesi
Objektiflik	Onaylanabilirlik: Önyargılar azaltılarak objektiflik artırıldı mı?	Araştırmacı önyargılarını azaltma Üçgenleme

Not. Tablo Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi internet sitesinden elde edilmiştir. İnternet sitesi adresi, <http://www.deuhyoedergi.org/index.php/DEUHYOED/article/view/207/221>

Nitel araştırmaların inandırıcılığı için kullanılan yöntemleri gösteren Tablo 3.10'daki bilgilere göre nitel araştırmalarda iç geçerliliği sağlamak için uzun süreli etkileşim, araştırmacı önyargılarını azaltma, katılımcı teyidi ve üçgenleme olmak üzere dört farklı yöntem bulunmaktadır. Norman K. Denzin tarafından kaleme alınan *The research act: a theoretical introduction to sociological methods* isimli eserde de

belirtildiği gibi, bilimsel araştırmaların iç geçerliliğinin sağlanması amacıyla üçgenleme yönteminin alt kırılımlarından biri olan veri kaynaklı üçgenleme yöntemi kullanılır (Akt., Başkale, 2010, s. 25). Bu bilgiden yola çıkılarak çalışma kapsamında çok çeşitli veri kaynakları kullanılmış ve elde edilen sonuçlar karşılaştırılmıştır.

Nitel araştırmaların dış geçerliliği aktarılabirlik özelliği ile sorgulanmakta ve teyit edilmektedir. Aktarılabirlik özelliği bağlamında, çalışmadan elde edilen sonuçların diğer benzer çalışmalardaki sonuçlara aktarılabilmesi gerekmektedir (Baskale, 2010, s. 26). Bu doğrultuda bu çalışmadan elde edilen sonuçların büyük bir kısmının literatürde bulunan diğer çalışmalar (Berge ve Mrozowski 2001, s. 5; Davies vd., 2010, s. 48; Gökmen vd. 2017, s. 17) kapsamında elde edilen sonuçlarla büyük benzerlikler taşıdığı ve dolayısıyla aktarılabir olduğu söylenebilir. Ayrıca nitel çalışmaların dış geçerliliğini sağlamak için amaçlı örnekleme yönteminden faydalanılmış ve araştırma süreci bütün ayrıntılarıyla açıkça anlatılmıştır.

Çalışmanın güvenilirlik özelliğinin sağlanması için de çalışma kapsamında elde edilen sonuçlar literatürde yer alan diğer çalışmaların (Davies vd., 2010; s. 52; Gökmen vd., 2017, s. 21; Göktaş vd., 2012, s. 187; Horzum 2013, s. 91; Kılıç-Çakmak vd., 2015, s. 135 ve Şimşek 2009, s. 947) sonuçları ile karşılaştırılmıştır. Benzer sonuçlar elde edildiği için çalışmanın güvenilir olduğu düşünülmektedir.

Son olarak çalışmanın önyargılardan arındırılarak yapılmış olması objektiflik kriterinin de yerine getirilmiş olmasını ifade etmektedir. Verilerin toplanması için kullanılan akademik yayın inceleme formu ve toplanan verilerin betimsel analiz yöntemiyle incelenmesi elde edilen bulgu ve sonuçlarda kişisel hiçbir yorum bulunmadığının ve bu sayede objektiflik kriterinin sağlandığının göstergesi niteliğindedir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. Bulgular

Bu bölümde araştırma kapsamında taranan ve “Akademik Yayın İnceleme Formu” kullanılarak analiz edilen 2013 ile 2018 yılları arasında yayınlanmış olan 24 adet doktora tezi ile 65 adet yüksek lisans tezinin tematik dağılımları ile bir bilimsel araştırmada bulunması gereken temel unsurlara ilişkin bulgular tablolar aracılığıyla sunulmuştur. Bulguların sıralaması, araştırmanın amacında belirtilmiş olan araştırma sorularının sırası dikkate alınarak belirlenmiştir.

4.1. Tezlerin Tematik Açıdan Dağılımına İlişkin Bulgular

4.1.1. Doktora tezlerinin tematik açıdan dağılımına ilişkin bulgular

Araştırma kapsamında incelenen doktora tezlerinin çalışma alanlarına göre dağılımı Tablo 4.1’de verilmiştir.

Tablo 4.1

Doktora Tezlerinin Tematik Açıdan Dağılımına İlişkin Bulgular

Çalışma Alanları	n	%
Uzaktan eğitim merkez ve programlarının değerlendirilmesi	2	8,33
Uzaktan eğitim yöntemlerinin hizmet içi eğitimde kullanılması	1	4,17
Uzaktan eğitimde kalite standartları ve pazarlama stratejileri	2	8,33
Uzaktan eğitimde öğrenci başarısını etkileyen faktörler	8	33,33
Uzaktan eğitime uyum süreçleri	1	4,17
Uzaktan eğitimin yönetimi	1	4,17
Web-tabanlı uzaktan eğitim uygulamaları	9	37,5
Toplam	24	100,00

2013 yılından 2018 yılına kadar uzaktan eğitim alanında yapılmış olan doktora tezlerinin çalışma alanlarının verildiği Tablo 4.1 incelendiğinde, en çok %37,50 (n=9) ile web-tabanlı uzaktan eğitim uygulamalarının incelendiği çalışmaların yapıldığı görülmektedir. Bunun ardından %33,33 (n=8) ile uzaktan eğitimde öğrenci başarısını etkileyen faktörler çalışma alanı olarak seçilmiştir. Çalışma kapsamına giren yıllar içinde

yapılmış olan diğer doktora tezlerinin tematik dağılımında ise oldukça büyük farklılıklar gözlenmekte olup, bu çalışmalar %8,33 (n=2) ile uzaktan eğitim merkez ve programlarının değerlendirilmesi ile yine %8,33 (n=2) ile uzaktan eğitimde kalite standartları ve pazarlama stratejileri üzerine yoğunlaşmıştır. Kalan çalışmalar her biri %4,17'lik (n=1) paylarla uzaktan eğitim yöntemlerinin hizmet içi eğitimde kullanılması, uzaktan eğitime uyum süreçleri ve uzaktan eğitimin yönetimi üzerine planlanmıştır.

4.1.2. Yüksek lisans tezlerinin tematik açıdan dağılımına ilişkin bulgular

Araştırma kapsamında incelenen yüksek lisans tezlerinin çalışma alanlarına göre dağılımı Tablo 4.2'de verilmiştir.

Tablo 4.2

Yüksek Lisans Tezlerinin Tematik Açıdan Dağılımına İlişkin Bulgular

Çalışma Alanları	n	%
Öğrenci ve öğretim elemanlarının uzaktan eğitim hakkındaki görüşleri	1	1,54
Öğrencilerin uzaktan eğitim hakkındaki görüşleri	13	20
Öğretmen ya da öğretim elemanlarının uzaktan eğitim hakkındaki görüşleri	6	9,23
Uzaktan eğitim ile diğer öğretim yöntemlerinin karşılaştırılması	3	4,61
Uzaktan eğitim yöntemlerinin hizmet içi eğitimde kullanılması	2	3,07
Uzaktan eğitimde öğrenci başarısını etkileyen faktörler	10	15,39
Uzaktan eğitimde yeni uygulamalar ve yazılımların geliştirilmesi	14	21,54
Uzaktan eğitimden ayrılma nedenleri	1	1,54
Uzaktan eğitime uyum süreçleri	1	1,54
Uzaktan eğitimin yönetimi	5	7,69
Web tabanlı uzaktan eğitim uygulamaları	9	13,85
Toplam	65	100,00

Yüksek lisans tezlerinin tematik açıdan dağılımını gösteren Tablo 4.2 incelendiğinde, uzaktan eğitimde yeni uygulamalar ve yazılımların geliştirilmesi amacıyla yapılan çalışmalar, tüm çalışmaların içinde %21,54'lük (n=14) bir paya sahiptir. Çalışmaların %20'si (n=13) öğrencilerin uzaktan eğitim hakkındaki görüşlerini, %15,39'u (n=10) uzaktan eğitimde öğrenci başarısını etkileyen faktörleri, %13,85'i (n=9) web tabanlı uzaktan eğitim uygulamalarını, %9,23'ü (n=6) öğretmen ya da öğretim elemanlarının uzaktan eğitim hakkındaki görüşlerini, %7,69'u (n=5) ise uzaktan eğitimin

yönetimi hakkındaki yöntemleri incelemiştir. Kalan çalışmaların %4,61'inde (n=3) uzaktan eğitimin ile diğer öğretim yöntemleri ile karşılaştırıldığı, %3,07'sinde (n=2) uzaktan eğitim yöntemlerinin hizmet içi eğitimde kullanılması ile ilgili araştırmaların yapıldığı ve %1,54'lük paylarla öğrenci ve öğretim elemanlarının uzaktan eğitim hakkındaki görüşleri (n=1), uzaktan eğitimden ayrılma nedenleri (n=1) ve uzaktan eğitime uyum süreçleri (n=1) üzerine çalışmalar yapıldığı görülmektedir. Buna göre 2013 yılında bu yana uzaktan eğitim alanında yapılmış olan yüksek lisans tezlerinin en çok yoğunlaştığı tematik alan %21,54 (n=14) ile uzaktan eğitimde yeni uygulamalar ve yazılımların geliştirilmesi olmuştur.

4.2. Tezlerin Özet Bölümüne İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci alt problemi kapsamında sorgulanan özet bölümlerinin bilimsel araştırmalarda bulunması gereken temel unsurlar bakımından analizine ilişkin sonuçlar bu bölümde verilmiştir.

4.2.1. Doktora tezlerinin özet bölümüne ilişkin bulgular

Doktora tezlerinin özet bölümüne ilişkin bulgular Tablo 4.3'de verilmiştir.

Tablo 4.3

Doktora Tezlerinin Özet Bölümüne İlişkin Bulgular

Özet Bölümünü Oluşturan Bilgiler		n	%
	Evet	24	100
Amaç ifade edilmiştir.	Hayır	-	-
	Toplam	24	100
	Evet	19	79,17
Evren/Örneklem/Katılımcılar belirtilmiştir.	Hayır	5	20,83
	Toplam	24	100
	Evet	21	87,5
Veri toplama araçlarına değinilmiştir.	Hayır	3	12,5
	Toplam	24	100
	Evet	18	75
Araştırma yöntemi belirtilmiştir.	Hayır	6	25
	Toplam	24	100

Tablo 4.3 (Devam)

Doktora Tezlerinin Özet Bölümüne İlişkin Bulgular

Özet Bölümünü Oluşturan Bilgiler	n	%	
Temel bulgulara yer verilmiştir.	Evet	18	75
	Hayır	6	25
	Toplam	24	100
Özet'in İngilizce hali bulunmaktadır.	Evet	22	91,67
	Hayır	2	8,33
	Toplam	24	100

Doktora tezlerinin özet bölümünün bilimsel çalışmalarda bulunması gereken temel unsurlar bakımından yapılan analizine ait bulguların verildiği Tablo 4.3'e göre, araştırma kapsamına giren tezlerin %100'ünde (n=24) çalışma amacının ifade edildiği görülmektedir. Çalışmaların %79,17'sinde (n=19) evren/örneklem/katılımcılar belirtilirken, %87,5'inde de (n=21) veri toplama araçlarından açıkça bahsedilmiştir. Araştırma yöntemini belirten çalışmalar, tüm çalışmalar içinde %75'lik (n=18) bir orana sahipken, özet kısmında temel bulgulardan bahseden çalışmaların oranı ise yine %75 (n=18) olmuştur. Tezlerin %91,67'lik (n=22) kısmı özet bölümünün İngilizce halini yayınlarken, özeti sadece Türkçe halini yayınlayan tezlerin oranı ise %8,33 (n=2) olmuştur.

4.2.2. Yüksek lisans tezlerinin özet bölümüne ilişkin bulgular

Yüksek lisans tezlerinin özet bölümüne ilişkin bulgular Tablo 4.4'de verilmiştir.

Tablo 4.4

Yüksek Lisans Tezlerinin Özet Bölümüne İlişkin Bulgular

Özet Bölümünü Oluşturan Bilgiler		n	%
	Evet	64	98,46
Amaç ifade edilmiştir.	Hayır	1	1,54
	Toplam	65	100
	Evet	48	73,85
Evren/Örneklem/Katılımcılar belirtilmiştir.	Hayır	17	26,15
	Toplam	65	100
	Evet	45	69,23
Veri toplama araçlarına değinilmiştir.	Hayır	20	30,77
	Toplam	65	100
	Evet	33	50,77
Araştırma yöntemi belirtilmiştir.	Hayır	32	49,23
	Toplam	65	100
	Evet	48	73,85
Temel bulgulara yer verilmiştir.	Hayır	17	26,15
	Toplam	65	100
	Evet	65	100
Özet'in İngilizce hali bulunmaktadır.	Hayır	-	-
	Toplam	65	100

Tablo 4.4'deki bulgular incelendiğinde çalışma kapsamına giren 65 adet yüksek lisans tezinin %98,46'sında (n=64) özet bölümünde çalışmanın amacı açıkça ifade edilirken, %73,85'inde (n=48) de evren/örneklem ve katılımcılara değinilmiştir. Yüksek lisans tezlerinde kullanılan veri toplama araçları, çalışmaların %69,23'ünde (n=45) bahsedilirken, araştırma yöntemini net bir şekilde ifade eden çalışmaların oranı ise %50,77'dir (n=33). Özet kısmında, yapılan çalışma kapsamında benimsenen araştırma yönteminden bahsetmeyen çalışmaların oranı ise, tüm çalışmalar içinde %49,23'lük (n=32) bir paya sahiptir. Çalışmaların %73,85'inde temel bulgular anlatılmış, %100'ünde (n=65) özet kısmının İngilizcesi verilmiştir.

4.3. Tezlerin Giriş Bölümüne İlişkin Bulgular

Tezlerin giriş bölümlerinin bilimsel araştırmaların temel unsurları bağlamındaki analinize ilişkin bulgular bu bölümde verilmiştir.

4.3.1. Doktora tezlerinin giriş bölümüne ait bulgular

Doktora tezlerinin giriş bölümüne ilişkin bulgular Tablo 4.5’de verilmiştir.

Tablo 4.5

Doktora Tezlerinin Giriş Bölümüne Ait Bulgular

Giriş		n	%
	Evet	19	79,17
Araştırmanın problemi açıklanmıştır.	Hayır	5	20,83
	Toplam	24	100
	Evet	23	95,83
Araştırma problemi açıklanırken literatür taramasına yer verilmiştir.	Hayır	1	4,17
	Toplam	24	100
	Evet	22	91,67
Araştırmanın amacı soru cümleleri veya hipotezler şeklinde ifade edilmiştir.	Hayır	2	8,33
	Toplam	24	100
	Evet	21	87,5
Araştırmanın önemi ayrıca belirtilmiştir.	Hayır	3	12,5
	Toplam	24	100
	Evet	15	62,5
Araştırmanın sayıltıları belirtilmiştir.	Hayır	9	37,5
	Toplam	24	100
	Evet	19	79,17
Araştırmaya getirilen sınırlar belirtilmiştir.	Hayır	5	20,83
	Toplam	24	100
	Evet	18	75
Araştırmada uygun terimler tanımlanmıştır.	Hayır	6	25
	Toplam	24	100

Doktora tezlerinin giriş bölümüne ait bulguların gösterildiği Tablo 4.5'deki verilere göre, çalışma kapsamındaki tezlerin %79,17'sinde (n=19) araştırmanın problemi açıklanmış ve %95,83'ünde de (n=23) araştırma problemi açıklanırken literatür taramasına yer verilmiştir. Tüm doktora tezlerinin %4,17'sine denk gelen bir adet çalışmada araştırma probleminin açıklanması sırasında literatür taramasına rastlanılmamıştır. Araştırmanın amacının soru cümleleri veya hipotezler şeklinde ifade edildiği çalışmaların yüzdesi %91,67 (n=22) olarak bulunurken, tezlerin %87,5'inde (n=21) araştırmanın öneminin ayrıca ifade edildiği görüşmüştür. Araştırma kapsamındaki sayıltı (varsayım) ve araştırmanın sınırlılıklarından açıkça bahseden çalışmaların yüzdesi sırasıyla %62,5 (n=15) ve %79,17 (n=19) olarak hesaplanırken, kullanılan uygun terimlerin ayrıca tanımlandığı çalışmaların oranı da %75 (n=18) olarak bulunmuştur.

4.3.2. Yüksek lisans tezlerinin giriş bölümüne ait bulgular

Yüksek lisans tezlerinin giriş bölümüne ilişkin bulgular Tablo 4.6'da verilmiştir.

Tablo 4.6

Yüksek Lisans Tezlerinin Giriş Bölümüne Ait Bulgular

Giriş		n	%
	Evet	50	76,92
Araştırmanın problemi açıklanmıştır.	Hayır	15	23,08
	Toplam	65	100
	Evet	58	89,23
Araştırma problemi açıklanırken literatür taramasına yer verilmiştir.	Hayır	7	10,77
	Toplam	65	100
	Evet	42	64,61
Araştırmanın amacı soru cümleleri veya hipotezler şeklinde ifade edilmiştir.	Hayır	23	35,39
	Toplam	65	100
	Evet	48	73,85
Araştırmanın önemi ayrıca belirtilmiştir.	Hayır	17	26,15
	Toplam	65	100
	Evet	29	44,61
Araştırmanın sayıltıları belirtilmiştir.	Hayır	36	55,39
	Toplam	65	100

Tablo 4.6 (Devam)

Yüksek Lisans Tezlerinin Giriş Bölümüne Ait Bulgular

Giriş		n	%
Araştırmaya getirilen sınırlar belirtilmiştir.	Evet	41	63,08
	Hayır	24	36,92
	Toplam	65	100
Araştırmada uygun terimler tanımlanmıştır.	Evet	28	43,08
	Hayır	37	56,92
	Toplam	65	100

Uzaktan eğitim alanında 2013 ile 2018 yılları arasında yazılmış olan 65 adet yüksek lisans tezinin giriş bölümüne ait bulguların verildiği Tablo 4.6'ya göre, çalışmaların %76,92'sinde (n=50) araştırma problemi açıklanmış ve %89,23'ünde de (n=58) araştırma problemi açıklanırken literatür taramasına yer verilmiştir. Çalışmaların %64,61'i (n=42) araştırmanın amacını soru cümleleri veya hipotezler şeklinde ifade ederken, %73,85'inde (n=48) araştırmanın önemini ayrıca ifade edildiği görülmüştür. Yapılan araştırmaların sayıltılarını (varsayımlarını) ifade eden çalışmaların oranı %44,61 (n=29) olarak bulunurken, tezlerin %55,39'unda (n=36) herhangi bir sayıltı ifade edilmemiştir. Çalışmaların %63,08'inde (n=41) araştırmaya getirilen sınırlılıklar açıkça ifade edilirken, araştırmaların sadece %43,08'inde (n=28) uygun terimler tanımlanmıştır.

4.4. Tezlerin Yöntem Bölümüne İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci alt problemi kapsamında ele alınan ve çalışma kapsamına giren doktora ve yüksek lisans tezlerini yöntemleri açısından sorgulayan analize ilişkin bulgular bu bölümde verilmiştir.

4.4.1. Doktora tezlerinin yöntem bölümüne ilişkin bulgular

Doktora tezlerinin yöntem bölümüne ilişkin bulgular Tablo 4.7'de verilmiştir.

Tablo 4.7

Doktora Tezlerinin Yöntem Bölümüne Ait Bulgular

Yöntem		n	%
	Evet	23	95,83
Araştırmanın yöntemi açıklanmıştır.	Hayır	1	4,17
	Toplam	24	100
Araştırmanın çalışma evreni/evreni belirtilmiştir.	Evet	24	100
	Hayır	-	-
	Toplam	24	100
Araştırmanın örnekleme belirtilmiştir.	Evet	24	100
	Hayır	-	-
	Toplam	24	100
	Amaca Yönelik	20	83,33
	Basit Rastlantısal	1	4,17
	Katmanlı	1	4,17
Araştırmanın örneklem seçim tekniği	Tümüne ulaşılmaya çalışılmış	2	8,33
	Belirtilmemiş	-	-
	Toplam	24	100
Araştırmanın modeli belirtilmiştir.	Evet	21	87,5
	Hayır	3	12,5
	Toplam	24	100
Araştırmanın modeli belirtilmişse	Nitel	6	25
	Nicel	8	33,33
	Karma	7	29,17
	Belirtilmemiş	3	12,5
	Toplam	24	100
	Durum Çalışması	5	83,33
Nitel Araştırma Deseni	Etnografi	1	16,67
	Toplam	6	100
	Betimsel	1	12,5
Nicel Araştırma Deseni	İlişkisel	3	37,5
	Saha Deneyleri	4	50
	Toplam	8	100

Tablo 4.7 (Devam)

Doktora Tezlerinin Yöntem Bölümüne Ait Bulgular

Yöntem	n	%	
Karma Araştırma Deseni	Açımlayıcı Sıralı	1	14,29
	Çok Aşamalı	1	14,29
	İç İçe Gömülü	2	28,57
	Keşfedici Sıralı	2	28,57
	Yakınsayan Paralel	1	14,29
	Toplam	7	100

Doktora tezlerinin yöntem bölümüne ilişkin bulguların verildiği Tablo 4.7'ye göre, çalışmaların neredeyse tamamı olan %95,83'ünde (n=23) araştırmanın yönteminin açıklandığı görülürken, çalışmaların %100'ünde (n=24) araştırmanın çalışma evreni ile örneklem açıkça belirtilmiştir. Tezlerde kullanılan örneklem seçim tekniğine bakıldığında, amaca yönelik örnekleme kullanılan çalışmaların %83,33'lük (n=20) bir orana sahip olduğu görülmektedir. Çalışmaların %8,33'ünde (n=2) evrenin tümüne ulaşılmaya çalışılırken, basit rastlantısal (n=1) ve katmanlı örnekleme (n=1) yöntemleri de %4,17'lik oranla tercih edilmiştir. Buna göre çalışma kapsamına giren doktora tezlerinde en çok tercih edilen örnekleme yönteminin amaca yönelik örnekleme olduğu görülmektedir.

Araştırma kapsamında incelenen doktora tezlerinin %87,5'inde (n=21) araştırma yönteminin açıkça ifade edildiği görülmektedir. Yöntemi açıkça ifade edilen bu çalışmaların %33,33'ü (n=8) nicel, %29,17'si (n=7) karma ve %25'i (n=6) nitel araştırma yöntemleri kullanılarak yürütülmüştür. Araştırma yöntemi belirtilmeyen çalışmalar ise %12,5'lik (n=3) bir orana sahiptir.

Çalışma kapsamına giren doktora çalışmaları arasında %25'lik (n=6) bir orana sahip olan nitel araştırma desenlerinin dağılımına bakıldığında durum çalışmaları %83,33'lük (n=5) bir orana sahipken, yürütülen bir adet etnografi çalışması ise %16,67'lik bir paya sahiptir.

Nicel araştırma desenlerinin dağılımında ise saha deneyleri %50'lik (n=5) bir tercih oranına sahipken, çalışmaların %37,5'i (n=3) ilişkisel tarama modelinde, %12,5'i (n=1) ise betimsel tarama modelinde yapılmıştır.

Araştırma kapsamındaki çalışmaların %29,17'sini (n=7) oluşturan karma araştırma desenleri arasında iç içe gömülü (n=2) ve keşfedici sıralı (n=2) araştırma

modelleri %28,57'şerlik oranlarla en çok tercih edilen iki yöntem olurken, açıklayıcı sıralı (n=1), çok aşamalı (n=1) ve yakınsayan paralel (n=1) modeller %14,29'arlık oranlarla tercih edilen diğer yöntemleri oluşturmaktadır.

4.4.2. Yüksek lisans tezlerinin yöntem bölümüne ilişkin bulgular

Yüksek lisans tezlerinin yöntem bölümüne ilişkin bulgular Tablo 4.8'de verilmiştir.

Tablo 4.8

Yüksek Lisans Tezlerinin Yöntem Bölümüne Ait Bulgular

Yöntem		n	%
	Evet	50	76,92
Araştırmanın yöntemi açıklanmıştır.	Hayır	15	23,03
	Toplam	65	100
Araştırmanın çalışma evreni/evreni belirtilmiştir.	Evet	53	81,54
	Hayır	12	18,46
	Toplam	65	100
Araştırmanın örnekleme belirtilmiştir.	Evet	53	81,54
	Hayır	12	18,46
	Toplam	65	100
	Amaca Yönelik	40	61,54
	Gelişigüzel	1	1,54
	Katmanlı	2	3,08
Araştırmanın örneklem seçim tekniği	Tümüne ulaşılmaya çalışılmış	10	15,38
	Belirtilmemiş	12	18,46
	Toplam	65	100
Araştırmanın modeli belirtilmiştir.	Evet	43	66,15
	Hayır	22	33,85
	Toplam	65	100
	Nitel	10	15,38
	Nicel	25	38,46
Araştırmanın modeli belirtilmişse	Karma	8	12,31
	Belirtilmemiş	22	33,85
	Toplam	65	100

Tablo 4.8 (Devam)

Yüksek Lisans Tezlerinin Yöntem Bölümüne Ait Bulgular

Yöntem		n	%
Nitел Araştırma Deseni	Durum Çalışması	8	80
	Fenomenoloji	1	10
	Örnek Olay	1	10
	Toplam	10	100
Nicel Araştırma Deseni	Betimsel	9	36
	Meta Analiz	1	4
	İlişkisel	8	32
	İnternet Deneylei	3	12
	Laboratuvar Deneylei	2	8
	Saha Deneylei	2	8
	Toplam	25	100
	Açımlayıcı Sıralı	2	25
	İç-İçe (Gömülü)	1	12,5
	Karma Araştırma Deseni	Yakınsayan Paralel	2
	Belirtilmemiş	3	37,5
	Toplam	8	100

Çalışma kapsamına giren 65 adet yüksek lisans tezinin yöntem bölümüne ait bulguların verildiği Tablo 4.8'e göre, çalışmaların %76,92'sinde (n=50) araştırma yönteminin açıkça ifade edildiği, %81,54'ünde (n=53) ise araştırmanın hem çalışma evreninin hem de örnekleminin belirtildiği görülmektedir.

Örneklem seçim teknikleri açısından çalışmaların %61,54'ünde (n=40) amaca yönelik örnekleme yöntemi kullanılırken, %15,38'inde (n=10) evrenin tümüne ulaşılmaya çalışıldığı anlaşılmaktadır. Çalışmaların %3,08'i (n=2) ile %1,54'ünde (n=1) sırasıyla katmanlı ve gelişigüzel örnekleme yöntemleri tercih edilirken, örneklem seçim tekniği belirtilmeyen çalışmaların oranı ise %18,46 (n=12) olarak bulunmuştur.

Çalışma kapsamında analiz edilen tezlerin %66,15'inde (n=43) benimsenen araştırma modeli belirtilirken, araştırma modelinin belirtilmediği çalışmaların oranının %33,85 (n=22) olduğu görülmektedir. Benimsenen araştırma modelleri arasında nicel araştırmalar %38,46 (n=25), nitel araştırmalar %15,38 (n=10) ve karma araştırma

modelleri %12,31'lik (n=8) bir paya sahipken, çalışmaların %33,85'inde (n=22) benimsenen araştırma modeli açıkça ifade edilmemiştir.

Benimsenen nitel araştırma modelleri arasında durum çalışması deseni %80'lik (n=8) bir orana sahipken, tercih edilen diğer nitel araştırma desenleri ise %10'luk paylarla fenomenoloji (n=1) ve örnek olay (n=1) incelemesidir.

Nicel araştırmaların %36'sı (n=9) betimsel tarama modelinde tasarlanmışken, ilişkisel tarama modelleri ise %32'lik (n=8) bir tercih oranına sahiptir. İnternet deneyleri nicel araştırmaların %12'sini (n=3) oluştururken, laboratuvar (n=2) ve saha deneyleri (n=2) de %2'şerlik oranlarla tercih edilmiştir. Analizlerinde meta analiz yaklaşımını kullanan çalışmalar ise nicel araştırmalar içinde %1'lik (n=4) bir orana sahiptir.

Çalışma kapsamına giren tezlerin %12,31'ini (n=8) oluşturan karma araştırma modelinde tasarlanan çalışmalarda açımlayıcı sıralı (n=2) ve yakınsayan paralel (n=2) yöntem %25'erlik oranlarla en çok tercih edilen desenler olurken, karma çalışmaların %12,5'i (n=1) iç-içe gömülü yöntemle yürütülmüştür. Çalışma kapsamındaki karma modellenli araştırmaların %37,5'inde (n=3) ise benimsenen araştırma modelinden bahsedilmemiştir.

4.5. Tezlerin Veri Toplama Araçlarına İlişkin Bulgular

Çalışma kapsamına giren tezlerin veri toplama araçlarına ait bilgilerin analizine ilişkin bulgular bu bölümde verilmiştir.

4.5.1. Doktora tezlerinde kullanılan veri toplama araçlarına ilişkin bulgular

Doktora tezlerinin yöntem bölümüne ilişkin bulgular Tablo 4.9'da verilmiştir.

Tablo 4.9

Doktora Tezlerinde Kullanılan Veri Toplama Araçlarına Ait Bulgular

Yöntem		n	%
Araştırmanın yazarı topladığı verilerin kaynağını, kimler tarafından ve ne zaman toplandığını belirtmiştir.	Evet	24	100
	Hayır	-	-
	Toplam	24	100
	Anket	10	41,67
Araştırmacının kullandığı veri toplama aracı	Arşiv Taraması	1	4,17
	Doğrudan Gözlem	1	4,17
	Doküman İncelemesi	8	33,33
	Odak Grup Görüşmesi	2	8,33
	Ölçek	7	29,17
Araştırmacının kullandığı veri toplama aracı	Testler	5	20,83
	Yarı Yapılandırılmış Görüşme	7	29,17
	Yapılandırılmış Görüşme	1	4,17
Araştırmanın yazarı topladığı verilerin geçerlilik ve güvenilirlik derecelerini belirtmiştir.	Evet	17	70,83
	Hayır	7	29,17
	Toplam	24	100
	Açımlayıcı Faktör Analizi	3	12,5
Nicel araştırmalar için geçerlilik	Dil Geçerliliği	3	12,5
	Doğrulayıcı Faktör Analizi	3	12,5
	İçerik	3	12,5
Nicel araştırmalar için güvenilirlik	Yordama	1	4,17
	Kuder-Richardson	1	4,17
	Cronbach's-Alfa	7	29,17
	Amaçlı Örnekleme	1	4,17
Nitел araştırmalar için geçerlik	Araştırmacı Çeşitliliği	1	4,17
	Kapsamlı Alan Çalışması	2	8,33
	Uzun Süreli Etkileşim	1	4,17
	Veri Çeşitlemesi	2	8,33
Nitел araştırmalar için güvenilirlik	Araştırmanın Konumu	1	4,17
	Detaylı Kanıtlar	1	4,17
	Uzman İncelemesi	6	25

Çalışma kapsamında incelenen doktora tezlerinde kullanılan veri toplama araçlarına ait bulguları gösteren Tablo 4.9'daki verilere bakıldığında, tüm doktora tezlerinde (%100, n=24) toplanan verilerin kaynağının, kimler tarafından ve ne zaman toplandığının belirtildiği görülmektedir. Yapılan çalışmalarda veri toplama aracı olarak %41,67'lik oranla en çok anket yönteminden (n=10) faydalanılırken, bunu %33,33 (n=8) oranla doküman incelemesi yöntemi, %29,17'lik oranlarla ölçek (n=7) ve yarı yapılandırılmış görüşmeler (n=7) takip etmiştir. Çalışmaların %20,83'ünde (n=5) test yaparak veri toplama yöntemi kullanılırken, odak grup görüşmeleri yöntem olarak çalışmaların %8,33'ünde (n=2) tercih edilmiştir. Veri toplama aracı olarak arşiv taraması (n=1), doğrudan gözlem (n=1) ve yapılandırılmış görüşme (n=1) tekniklerinin ise %4,17'lik oranlarla az sayıda tercih edildiği görülmektedir.

Çalışma kapsamındaki tezlerin %70,83'ünde (n=17) toplanan verilerin geçerlik ve güvenilirlik derecelerinin belirtildiği, ancak buna karşın %29,17'lik kısma denk gelen 7 adet araştırmada veriler için geçerlik ve güvenilirlikten bahsedilmediği görülmüştür.

Araştırma sırasında analiz edilen doktora tezleri arasından nicel ve karma yöntemlerin tercih edildiği tezler kapsamında benimsenen nicel geçerlilik yöntemlerine bakıldığında açıklayıcı faktör analizi (%12,5; n=3), doğrulayıcı faktör analizi (%12,5; n=3), içerik geçerliliği (%12,5; n=3) ve dil geçerliliği (%12,5; n=3) analizlerinin eşit miktarda tercih edildiği, yordama geçerliliğinin de çalışmaların %4,17'sine denk gelen bir araştırma tarafından ifade edildiği görülmektedir.

Nicel araştırmaların geçerlik ifadesi için %29,17'lik (n=7) oranla en çok tercih edilen yöntem Cronbach's-Alfa analizi olurken, bir çalışmada da (%4,17) Kuder-Richardson analizinin uygulandığı belirlenmiştir.

Nitel araştırmalarda geçerlikten bahsetmek için kapsamlı alan çalışması (n=2) ve veri çeşitlemesi (n=2) yöntemleri %8,33'lük oranlarla en çok tercih edilen ifade yöntemleri olurken, amaçlı örnekleme (n=1), araştırmacı çeşitliliği (n=1) ve uzun süreli etkileşim (n=1) yöntemleri %4,17'lik paylarla kullanılan diğer nitel veri geçerlilik ifade yöntemi olmuştur.

Nitel araştırmalarda kullanılan verilerin güvenilirlik derecelerini ifade etmek için çalışmaların %25'i (n=6) uzman incelemesi yönteminden faydalanmış, araştırmacının konumu (n=1) ve detaylı kanıtların sunulması (n=1) yöntemlerinden de birer (%4,17) çalışma kapsamında faydalanılmıştır.

4.5.2. Yüksek lisans tezlerinde kullanılan veri toplama araçlarına ilişkin bulgular

Yüksek lisans tezlerinin veri toplama araçlarına ilişkin bulgular Tablo 4.10’da sunulmuştur.

Tablo 4.10

Yüksek Lisans Tezlerinde Kullanılan Veri Toplama Araçlarına Ait Bulgular

Yöntem		n	%
Araştırmanın yazarı topladığı verilerin kaynağını, kimler tarafından ve ne zaman toplandığını belirtmiştir.	Evet	50	76,92
	Hayır	15	23,08
	Toplam	65	100
	Anket	21	32,31
	Arşiv Taraması	2	3,08
	Doğrudan Gözlem	1	1,54
	Doküman İncelemesi	9	13,85
	Odak Grup Görüşmesi	1	1,54
	Ölçek	16	24,61
	Testler	4	6,15
Araştırmacının kullandığı veri toplama aracı	Yarı Yapılandırılmış Görüşme	10	15,38
	Yapılandırılmamış Görüşme	1	1,54
	Yapılandırılmış Görüşme	3	4,62
	Belirtilmemiş	8	12,31
	Evet	32	49,23
	Hayır	33	50,77
Araştırmanın yazarı topladığı verilerin geçerlilik ve güvenilirlik derecelerini belirtmiştir.	Toplam	65	100

Tablo 4.10 (Devam)

Yüksek Lisans Tezlerinde Kullanılan Veri Toplama Araçlarına Ait Bulgular

Yöntem	n	%	
Nicel araştırmalar için geçerlilik	Açımlayıcı Faktör Analizi	6	9,23
	Doğrulayıcı Faktör Analizi	11	16,92
	Görünüş	1	1,54
	İçerik	4	6,15
	Madde Toplam	2	3,08
	Madde Ayırt Edicilik	2	3,08
	Cronbach's-Alfa	27	41,54
	Gözlemciler Arası	1	1,54
Nicel araştırmalar için güvenirlilik	Güvenlik	1	1,54
	Kuder-Richardson	1	1,54
	Puanlayıcılar Arası	1	1,54
	Güvenlik	1	1,54
Nitel araştırmalar için geçerlik	Katılımcı Teyidi	1	1,54
	Uzun Süreli Etkileşim	1	1,54
Nitel araştırmalar için güvenirlilik	Veri Çeşitlemesi	1	1,54
	Uzman İncelemesi	6	9,23

Çalışma kapsamına giren yüksek lisans tezlerinin veri toplama araçlarına ilişkin bulguların verildiği Tablo 4.10'a göre, çalışmaların %76,92'sinde (n=50) araştırma verilerinin kaynağı, kimler tarafından ve ne zaman toplandığı belirtilmiştir. 2013 ila 2018 yılları arasında uzaktan eğitim alanı ile ilgili yürütülmüş olan yüksek lisans tezlerinin %32,31'inde (n=21) araştırmacılar veri toplama aracı olarak anket kullanmayı tercih ederken, bunu %24,61'lik bir oranla (n=16) ölçekler, %15,38'lik oranla da (n=10) yapılandırılmış görüşmeler takip etmektedir. Veri toplama aracı olarak doküman incelemesi yöntemi çalışmaların %13,85'i (n=9) tarafından kullanılmış, bunun yanında %6,15 (n=4) ve %4,62'lik (n=3) tercih oranıyla sırasıyla testler ve yapılandırılmış görüşmelerden faydalanılmıştır. Çalışmaların %3,08'inde (2) veri toplama aracı olarak arşiv taraması yöntemi tercih edilirken, doğrudan gözlem (n=1), odak grup görüşmesi (n=1) ve yapılandırılmamış görüşmeler (n=1) her biri %1,54'lük oranla tercih edilen son

yöntemler olmuştur. Tüm bunların yanında, çalışmaların %12,31'inde (n=8) hangi türden veri toplama aracı kullanıldığı açıklanmamıştır.

Çalışmalar kapsamında toplanan verilerin geçerlilik ve güvenilirlik derecelerinin ifade edilme oranlarına bakıldığında, tezlerin 50,77'sinde (n=33) herhangi bir geçerlilik ve güvenilirlik çalışmasından bahsedilmediği göze çarpmaktadır.

Nicel ve karma desenlerde yürütülmüş olan çalışmalar kapsamında doğrulayıcı faktör analizi %16,92'lik oranla (n=11) en çok başvurulan nicel veri geçerlilik yöntemi olurken bunu %9,23'lük (n=6) oranla açımlayıcı faktör analizi takip etmiştir. Çalışmaların %6,15'inde (n=4) içerik geçerliliği ifade edilmiş, bunun ardından %3,08'erlik oranla madde toplam ve madde kalan analizleri (n=2) ile madde ayırt edicilik alt ve üst gruplar analizi (n=2) yapılmıştır. Görünüş geçerliliği ise çalışmaların yalnızca bir tanesinde (%1,54) tercih edilmiştir.

Nicel araştırma verilerinin güvenilirliğini ifade etmek için Cronbach's-Alfa değerlerinin belirlenmesi yönteminin, çalışmaların %41,54'ünde (n=27) tercih edildiği görülürken, gözlemciler arası güvenlik (n=1), Kuder-Richardson (n=1) ve puanlayıcılar arası güvenlik (n=1) çalışmaları da %1,54'erlik paylarla az da olsa tercih edilen diğer yöntemler olmuştur.

Nitel araştırmalar kapsamında toplanan verilerin geçerlilik ve güvenilirlik derecelerinin, nicel verilerinkine oranla çok daha az sıklıkla açıklandığı görülmüştür. Bu kapsamda nitel verilerin geçerlik düzeyini açıklamak için katılımcı teyidi (n=1), uzun süreli etkileşim (n=1) ve veri çeşitlemesi (n=1) yöntemleri kullanılmıştır. Nitel araştırmalarda güvenilirlik ifadesi olarak ise yalnızca bir adet yöntemin tercih edildiği görülürken, bu yöntemin de uzman incelemesi olduğu ve çalışmaların %9,23'ü (n=6) tarafından kullanıldığı tespit edilmiştir.

4.6. Tezlerin Veri Analizi Yöntemlerine İlişkin Bulgular

Çalışma kapsamına giren tezlerde kullanılan veri analiz yöntemlerini sorgulayan ve araştırmanın ikinci alt problemi kapsamında toplanan verilere ilişkin bulgular bu bölümde sunulmuştur.

4.6.1. Doktora tezlerinde kullanılan veri analiz yöntemlerine ilişkin bulgular

Doktora tezlerinin veri analizi bölümüne ilişkin bulgular Tablo 4.11'de verilmiştir.

Tablo 4.11

Doktora Tezlerinin Veri Analizi Yöntemlerine Ait Bulgular

Analiz	Analiz Türü	n	%
Nitel veri analizi	Betimsel	6	25
	Betimsel+Yordamsal	9	37,5
	İçerik	1	4,17
	İstatistik Kullanılmamış	1	4,17
	Açımlayıcı Faktör Analizi	3	12,5
	Çok Değişkenli ANOVA	3	12,5
	Çok Değişkenli ANCOVA	3	12,5
	İlişkili T-Testi	8	33,33
	İlişkili Tek Faktörlü ANOVA	5	20,83
	İlişkisiz T-Testi	3	12,5
	İlişkisiz Tek Faktörlü ANOVA	2	8,33
	Doğrulayıcı Faktör Analizi	1	4,17
	Ki-Kare	1	4,17
	Nicel veri analizi	Korelasyon (Basit)	1
Kolmogorov-Smirnov		1	4,17
Kovaryans Analizi (ANCOVA)		2	8,33
Kruskal-Wallis H		5	20,83
Kümelenme Analizi		1	4,17
Lojistik Regresyon		2	8,33
Mann-Whitney U		8	33,33
Regresyon		2	8,33
Shapiro-Wilk		1	4,17
Wilcoxon-T		4	16,67
İstatistik Kullanılmamış		1	4,17

Çalışma kapsamına giren doktora tezlerinde kullanılan veri analizi yöntemlerine ait bulguların verildiği Tablo 4.11'deki verilere bakıldığında, nitel veri analiz yöntemi olarak en çok %37,5 ile (n=9) betimsel+yordamsal analizin yapıldığı görülürken, sadece betimsel analiz %25'lik bir oranla altı adet çalışmada kullanılmıştır. Toplanan nitel verileri içerik analizi ile inceleyen çalışmalar, tüm doktora tezlerinin %4,17'sini (n=1)

oluştururken, bir adet çalışmada da (%4,17) herhangi bir istatistiki yöntemin kullanılmadığı belirlenmiştir.

Nicel veri analizi yöntemlerine bakıldığında ise, çalışmalar kapsamında en çok tercih edilen analiz yöntemlerinin %33,33'lük oranlarla parametrik yöntemlerden ilişkili t-testi (n=8) ile parametrik olmayan istatistiki yöntemlerden Mann-Whitney U testinin (n=8) olduğu görülmektedir.

Bunların yanında bağımlı ölçümlerin yapılmasında kullanılan tek faktörlü ANOVA testi (n=5) ile üç veya daha fazla sayıda grubun ortalamaları arasındaki farklılığın anlamlılığını test amacıyla kullanılan Kruskal-Wallis H testi (n=5) de %20,83'lük oranlarla en çok tercih edilen ikinci nicel veri analiz yöntemleri olmuşlardır.

Bağımlı örneklerde t-testinin parametrik olmayan alternatifi olan Wilcoxon T testi çalışmaların %16,67'sinde (n=4) kullanılırken, açıklayıcı faktör analizi (n=3), çok değişkenli ANOVA (n=3), çok değişkenli ANCOVA (n=3) ve ilişkisiz t-testinin (n=3) her birinin tercih edilme sıklığı %12,5 olarak ölçülmüştür.

Nicel veri analiz yöntemi olarak her biri %8,33'lük bir kullanım sıklığına sahip olan yöntemlerin ilişkisiz tek faktörlü ANOVA (n=2), kovaryans analizi (ANCOVA) (n=2), lojistik regresyon (n=2) ve regresyon (n=2) olduğu belirlenmiştir.

Her biri %4,17'lik tercih yüzdesine sahip ve çalışma kapsamındaki doktora tezleri kapsamında sadece birer adet çalışmada kullanılan nicel veri analiz yöntemleri ise doğrulayıcı faktör analizi, ki-kare, basit korelasyon, normallik testlerinden Kolmogorov-Smirnov, kümelenme analizi ve son olarak yine normallik testlerinden Shapiro-Wilk testleri ve ölçümleridir.

İncelenen doktora tezleri arasında bir adet çalışmada (%4,17) herhangi bir istatistiki yöntem kullanılmamıştır.

4.6.2. Yüksek lisans tezlerinde kullanılan veri analiz yöntemlerine ilişkin bulgular

Yüksek lisans tezlerinin veri analizi bölümüne ilişkin bulgular Tablo 4.12'de verilmiştir.

Tablo 4.12

Yüksek Lisans Tezlerinin Veri Analizi Yöntemlerine Ait Bulgular

Analiz	Analiz Türü	n	%
Nitel veri analizi	Betimsel	7	10,77
	Betimsel+Yordamsal	8	12,31
	İçerik	2	3,08
	İstatistik Kullanılmamış	8	12,31
	Açımlayıcı Faktör Analizi	1	1,54
	Çok Değişkenli ANOVA	2	3,08
	Diskriminant Analizi	1	1,54
	İlişkili T-Testi	6	9,23
	İlişkili Tek Faktörlü ANOVA	6	9,23
	İlişkisiz İki Faktörlü ANOVA	2	3,08
	İlişkisiz T-Testi	13	20
	İlişkisiz Tek Faktörlü ANOVA	10	15,38
	Doğrulayıcı Faktör Analizi	3	4,61
	Ki-Kare	3	4,61
Nicel veri analizi	Korelasyon (Basit)	8	12,31
	Kolmogorov-Smirnov	5	7,70
	Kovaryans Analizi (ANCOVA)	2	3,08
	Kruskal-Wallis H	3	4,61
	Kümelenme Analizi	1	1,54
	Lojistik Regresyon	1	1,54
	Mann-Whitney U	11	16,92
	Regresyon	2	3,08
	Shapiro-Wilk	2	3,08
	Wilcoxon-T	3	4,61
İstatistik Kullanılmamış	7	10,77	

Çalışma kapsamında incelenen yüksek lisans tezlerinin veri analiz yöntemlerine ilişkin bulguların verildiği Tablo 4.12'ye göre, nitel veri analiz yöntemleri olarak %12,31 ile betimsel+yordamsal (n=8), %10,77 ile betimsel (n=7) ve %3,08 ile içerik analizinin

(n=2) yapıldığı görülmektedir. Doktora çalışmalarının %12,31'ine denk gelen sekiz adet çalışma kapsamında da herhangi bir istatistik kullanılmamıştır.

Nicel veri analiz yöntemlerinin dağılımına bakıldığında ise yirmi farklı analiz türünün kullanıldığı fakat en çok tercih edilen ilk üç veri analiz yönteminin %20'lik oranla ilişkisiz t-testi (n=13), %16,92 ile normal dağılım özelliği göstermeyen bir dağılımda iki ilişkisiz grubun ortalamaları arasında karşılaştırma yapmak için kullanılan parametrik olmayan yöntemlerden Mann-Whitney U testi (n=11) ve %15,38 ile ilişkisiz tek faktörlü ANOVA (n=10) testinin olduğu görülmektedir.

Çalışmaların %12,31'inde (n=8) basit korelasyon kullanımı tercih edilirken, parametrik yöntemlerden ilişkili t-testi (n=6) ile ilişkili tek faktörlü ANOVA (n=6) kullanılan araştırmaların yüzdesi sırasıyla %9,23'ür. Beş çalışma kapsamında kullanılan Kolmogorov-Smirnov normallik testinin kullanım yüzdesi ise %7,70 olarak ölçülmüştür.

Nicel veri analiz yöntemlerinden olan doğrulayıcı faktör analizi, ki-kare, Kruskal-Wallis H ve Wilcoxon-T testleri %4,61'lik oranlarla 3'er çalışma kapsamında kullanılırken, çok değişkenli ANOVA (n=2), ilişkisiz iki faktörlü ANOVA (n=2), kovaryans analizi (ANCOVA) (n=2), regresyon (n=2) ve normallik ölçümünde kullanılan Shapiro-Wilk (n=2) testlerinin her birinin %3,08'lik bir tercih oranına sahip olduğu görülmüştür.

En az tercih edilen nicel veri analiz yöntemlerinin %1,54'lük oranlarıyla açımlayıcı faktör analizi (n=1), diskriminant analizi (n=1), kümelene analizi (n=1) ve son olarak lojistik regresyon (n=1) analizlerinin olduğu görülmektedir.

Nicel desende tasarlanan ancak çalışma kapsamında herhangi bir veri analiz yapılmadığı için istatistiki yöntem kullanılmayan çalışmaların oranı %10,77 (n=7) olarak ölçülmüştür.

4.7. Tezlerin Bulgular Bölümüne İlişkin Veriler

Çalışma kapsamına alınan tezlerin bulgular bölümündeki bilgilerin, bir bilimsel çalışmanın temel özellikleri bakımından incelenmesi sonucu elde bulgular bu bölümde verilmiştir.

4.7.1. Doktora tezlerinin bulgular bölümüne ilişkin veriler

Doktora tezlerinin bulgular bölümüne ilişkin veriler Tablo 4.13'de verilmiştir.

Tablo 4.13

Doktora Tezlerinin Bulgular Bölümüne Ait Veriler

Bulgular		n	%
Her bir araştırma sorusuna yönelik bulgular ifade edilmiştir.	Evet	21	87,50
	Hayır	3	12,50
	Toplam	24	100
Bulgular çizelge-grafik biçiminde sunulmuştur.	Evet	24	100
	Hayır	-	-
	Toplam	24	100
Metin içinde her bir çizelge-grafik açıklanmıştır.	Evet	24	100
	Hayır	-	-
	Toplam	24	100

Çalışma kapsamında incelenen doktora tezlerinin bulgular bölümüne ait verilerin sunulduğu Tablo 4.13'e göre, doktora tezlerinin %87,50'sinde (n=21) çalışmalar kapsamında belirlenmiş olan araştırma sorularının her birine bulgular kısmında yanıt verildiği görülmektedir. Edinilen bulguları çizelge veya grafik biçiminde sunan çalışmaların oranı %100 (n=24) olurken, sunulan çizelge veya grafikler hakkında gerekli açıklamaları yapan tezlerin oranı da %100 (n=24) olarak bulunmuştur.

4.7.2. Yüksek lisans tezlerinin bulgular bölümüne ilişkin veriler

Yüksek lisans tezlerinin bulgular bölümüne ilişkin veriler Tablo 4.14'de sunulmuştur.

Tablo 4.14

Yüksek Lisans Tezlerinin Bulgular Bölümüne Ait Veriler

Bulgular		n	%
Her bir araştırma sorusuna yönelik bulgular ifade edilmiştir.	Evet	45	69,23
	Hayır	20	30,77
	Toplam	65	100
Bulgular çizelge-grafik biçiminde sunulmuştur.	Evet	55	84,62
	Hayır	10	15,38
	Toplam	65	100
Metin içinde her bir çizelge-grafik açıklanmıştır.	Evet	56	86,15
	Hayır	9	13,85
	Toplam	65	100

Çalışma kapsamında incelenen yüksek lisans tezlerinin bulgular bölümüne ait verilerin sunulduğu Tablo 4.14'e göre, yüksek lisans tezlerinin %69,23'ünde (n=45) her bir araştırma sorusuna yönelik bulguların ifade edildiği görülmektedir. Çalışmalar kapsamında elde edilen bulguları çizelge ya da grafik biçiminde sunan çalışmaların oranı %84,62'ye (n=55) çıkarken, metin içinde her bir çizelge ya da grafiğe dair açıklamalar sunan çalışmaların oranı ise %86,15 (n=56) olarak ölçülmüştür.

4.8. Tezlerin Tartışma ve Yorumlar Bölümüne İlişkin Bulgular

Çalışmanın ikinci alt problemi dâhilinde, 2013 ila 2018 yılları arasında uzaktan eğitim alanında yapılmış olan yüksek lisans ve doktora tezlerinin tartışma ve yorumlar bölümünün, bir bilimsel araştırmada olması gereken temel özellikler bakımından incelenmesi sonucu elde edilen bulgular bu bölümde verilmiştir.

4.8.1. Doktora tezlerinin tartışma ve yorumlar bölümüne ilişkin bulgular

Doktora tezlerinin tartışma ve yorum bölümüne ilişkin bulgular Tablo 4.15'de verilmiştir.

Tablo 4.15

Doktora Tezlerinin Tartışma ve Yorumlar Bölümüne Ait Bulgular

Tartışma ve Yorumlar		n	%
	Evet	24	100
Bulgular alan yazınla desteklenmiştir.	Hayır	-	-
	Toplam	24	100
	Evet	24	100
Her bir bulguya ilişkin yeterli açıklama yapılmıştır.	Hayır	-	-
	Toplam	24	100
	Evet	24	100
Yorumlar bulgulara uygundur.	Hayır	-	-
	Toplam	24	100
	Evet	6	25
Yazar araştırmanın sınırlılıklarını tartışmıştır.	Hayır	18	75
	Toplam	24	100

Çalışma kapsamına giren doktora tezlerinin tartışma ve yorumlar bölümüne ilişkin bulguların sunulduğu Tablo 4.15'e göre, doktora tezlerinin tümünde (%100) araştırmalar kapsamında elde edilen bulguların alan yazınla desteklendiği (n=24) ve ayrıca her bir bulguya ilişkin yeterli açıklamanın yapıldığı (n=24) görülmektedir. Yine çalışmaların %100'ünde (n=24) yapılan yorumların bulgulara uygun olduğu ortaya çıkmıştır. Çalışma kapsamında incelenen doktora tezlerinin tartışma ve yorumlar bölümünde sınırlılıkları tartışılan araştırma oranı %75 (n=18) olarak ölçülürken, çalışmaların %25'inin (n=6) tartışma kısmında herhangi bir sınırlılıktan bahsedilmemiştir.

4.8.2. Yüksek lisans tezlerinin tartışma ve yorumlar bölümüne ilişkin bulgular

Yüksek lisans tezlerinin tartışma ve yorumlar bölümüne ilişkin bulgular Tablo 4.16'da verilmiştir.

Tablo 4.16

Yüksek Lisans Tezlerinin Tartışma ve Yorumlar Bölümüne Ait Bulgular

Tartışma ve Yorumlar		n	%
Bulgular alan yazınla desteklenmiştir.	Evet	42	64,62
	Hayır	23	35,38
	Toplam	65	100
Her bir bulguya ilişkin yeterli açıklama yapılmıştır.	Evet	63	96,92
	Hayır	2	3,08
	Toplam	65	100
Yorumlar bulgulara uygundur.	Evet	65	100
	Hayır	-	-
	Toplam	65	100
Yazar araştırmanın sınırlılıklarını tartışmıştır.	Evet	12	18,46
	Hayır	53	81,54
	Toplam	65	65

Çalışma kapsamında incelenen yüksek lisans tezlerinin tartışma ve yorumlar bölümüne ilişkin bulguların verildiği Tablo 4.16'daki verilere bakıldığında çalışmaların %64,62'sinde (n=42) elde edilen bulguların alan yazınla desteklendiği görülmektedir. Her bir bulguya ilişkin yeterli açıklamanın yapıldığı çalışmaların oranı %96,92 (n=63) olarak bulunurken, %3,08'e denk gelen orandaki iki çalışmada bulgular hakkındaki açıklamaların yetersiz kaldığı görülmüştür. Çalışmalar kapsamında elde edilen bulgular hakkında yapılan yorumlar çalışmaların tümünde (%100; n=65) araştırma konusuna uygun olduğu görülmüş ancak tartışma ve yorumlar bölümünde sınırlılıkları tartışılan araştırmaların oranı ise %18,46 (n=12) olarak belirlenmiştir.

4.9. Tezlerin Öneriler Bölümüne İlişkin Bulgular

Çalışmanın bu bölümü, araştırmanın ikinci alt problemi kapsamında incelenen tezlerin öneriler kısmındaki temel unsurlara ilişkin verileri içermektedir.

4.9.1. Doktora tezlerinin öneriler bölümüne ilişkin bulgular

Doktora tezlerinin öneriler bölümüne ilişkin bulgular Tablo 4.17'de verilmiştir.

Tablo 4.17

Doktora Tezlerinin Öneriler Bölümüne Ait Bulgular

Öneri Türü		n	%
Araştırma sonuçlarına dayalı olarak öneriler verilmiştir.	Evet	24	100
	Hayır	-	-
	Toplam	24	100
Bundan sonra yapılacak araştırmalara yönelik öneriler verilmiştir.	Evet	17	70,83
	Hayır	7	29,17
	Toplam	24	100

Çalışma kapsamında değerlendirilen doktora tezlerinin öneriler bölümüne ilişkin bulguların sunulduğu Tablo 4.17'deki verilere göre, araştırma sonuçlarına dayalı olarak öneriler veren çalışmaların oranının %100 (n=24) olarak bulunduğu görülmektedir. Buna karşın, araştırma sonuçlarına dayanarak sonraki çalışmalara yönelik öneriler verilen çalışmaların oranının ise %70,83 (n=17) olduğu belirlenmiştir.

4.9.2. Yüksek lisans tezlerinin öneriler bölümüne ilişkin bulgular

Yüksek lisans tezlerinin öneriler bölümüne ilişkin bulgular Tablo 4.18'de verilmiştir.

Tablo 4.18

Yüksek Lisans Tezlerinin Öneriler Bölümüne Ait Bulgular

Öneri Türü		n	%
Araştırma sonuçlarına dayalı olarak öneriler verilmiştir.	Evet	60	92,31
	Hayır	5	7,69
	Toplam	65	100
Bundan sonra yapılacak araştırmalara yönelik öneriler verilmiştir.	Evet	40	61,54
	Hayır	25	38,46
	Toplam	65	100

Çalışma kapsamına giren yüksek lisans tezlerinin öneriler bölümüne ait bulguların sunulduğu Tablo 4.18'e göre, araştırma sonuçlarına dayalı olarak öneriler veren yüksek

lisans çalışmalarının oranının %92,31 (n=60) olduğu belirlenmiştir. Elde edilen sonuçlara göre sonraki çalışmalar için öneriler veren tezlerin oranı ise %61,54 (n=40) olarak bulunmuştur.

4.10. Tezlerin Kaynakça Bölümüne İlişkin Bulgular

“Tezlerin kaynakça bölümü bilimsel araştırmalarda bulunması gereken temel unsurlar bağlamında nasıldır?” şeklinde sorulmuş olan ve çalışmanın ikinci alt problemine ait son soruya ilişkin bulgular bu bölümde sunulmuştur.

4.10.1. Doktora tezlerinin kaynakça bölümüne ilişkin bulgular

Doktora tezlerinin kaynakça bölümüne ilişkin bulgular Tablo 4.19’da verilmiştir.

Tablo 4.19

Doktora Tezlerinin Kaynakça Bölümüne Ait Bulgular

Kaynakça		n	%
Konuyla ilgili yurt içi kaynaklardan yararlanılmış.	Evet	24	100
	Hayır	-	-
	Toplam	24	100
Konuyla ilgili yurt dışı kaynaklardan yararlanılmıştır.	Evet	24	100
	Hayır	-	-
	Toplam	24	100
Kaynakçada yer alan tüm kaynaklar metin içinde belirtilmiştir.	Evet	24	100
	Hayır	-	-
	Toplam	24	100
Metin içinde yer alan tüm kaynaklar kaynakçada belirtilmiştir.	Evet	24	100
	Hayır	-	-
	Toplam	24	100

Araştırma kapsamında incelenen doktora tezlerinin kaynakça bölümlerine ait bulguların sunulduğu Tablo 4.19’a bakıldığında, tüm tezlerde (%100, n=24) hem yurtiçi hem de yurtdışı kaynaklardan yararlandığı belirlenmiştir. Ayrıca kaynakçada yer alan tüm kaynakların metin içinde (%100, n=24), metin içinde yer alan tüm kaynakların da kaynakçada (%100, n=24) belirtildiği görülmektedir.

4.10.2. Yüksek lisans tezlerinin kaynakça bölümüne ilişkin bulgular

Yüksek lisans tezlerinin kaynakça bölümüne ilişkin bulgular Tablo 4.20'de sunulmuştur.

Tablo 4.20

Yüksek Lisans Tezlerinin Kaynakça Bölümüne Ait Bulgular

Kaynakça		n	%
Konuyla ilgili yurt içi kaynaklardan yararlanılmış.	Evet	65	100
	Hayır	-	-
	Toplam	65	100
Konuyla ilgili yurt dışı kaynaklardan yararlanılmıştır.	Evet	63	96,92
	Hayır	2	3,08
	Toplam	65	100
Kaynakçada yer alan tüm kaynaklar metin içinde belirtilmiştir.	Evet	64	98,46
	Hayır	1	1,54
	Toplam	65	100
Metin içinde yer alan tüm kaynaklar kaynakçada belirtilmiştir.	Evet	64	98,46
	Hayır	1	1,54
	Toplam	64	100

Yüksek lisans tezlerinin kaynakça bölümüne ilişkin bulguların sunulmuş olduğu Tablo 4.21'deki verilere göre, tezlerin %100'ünde (n=65) yurtiçi kaynaklardan yararlandığı tespit edilirken, araştırma kapsamında yurtdışı kaynaklardan yararlanan tezlerin oranı ise %96,92 (n=63) olarak bulunmuştur. Çalışmaların neredeyse tamamında (%98,46; n=64) hem kaynakçada yer alan tüm kaynakların metin içinde belirtildiği, hem de metin içinde bahsedilen tüm kaynakların kaynakçada yer aldığı sonucuna ulaşılmıştır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. Sonuç, Tartışma ve Öneriler

2013-2018 yılları arasında uzaktan eğitim alanında yapılmış olan doktora ve yüksek lisans tezlerinin tematik dağılımları ile bilimsel bir araştırmada bulunması gereken temel unsurlar bakımından incelendiği bu çalışmada elde edilen sonuçlar bu bölümde sunulmuştur.

5.1. Sonuç

Çalışma kapsamında 2013 yılından bu yana uzaktan eğitim alanında yapılmış 24 adet doktora tezi ile 65 adet yüksek lisans tezi incelenmiş, yapılan tezlerin birkaç istisna ile genel manada bilimsel araştırmaların temel unsurlarını içerdiği görülmüştür.

Tezlerin tematik açıdan dağılımlarına bakıldığında popüler olarak işlenen iki konu olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu durumun her geçen gün daha da ilerleyen teknoloji ve dünyada eğitim bilimleri alanı dâhil hemen hemen her yerde uygulanmaya başlanan dijital dönüşüm çalışmaları ile doğru orantılı olduğu söylenebilir. Popüler olarak işlenen bir diğer konunun uzaktan eğitim öğrenciler ile alakalı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Uzaktan eğitim uygulamalarının hedef kitlesinin doğrudan öğrenciler olması nedeniyle bu sonuç esasında yapılan çalışmaların doğru amaçla yürütüldüğünü göstermektedir.

Çalışma kapsamında ayrıca “Akademik Yayın İnceleme Formu” ile çalışmalarda bulunması gereken temel bilimsel unsurlar araştırılmıştır. İster doktora ister yüksek lisans tezleri olsun, çalışmaların genel olarak bilimsel çalışmaların temel unsurlarını içerdiği görülmüştür. Yapılan analizler sonucu ortaya çıkarılan durumlar, araştırmanın alt problemleri eşliğinde sırasıyla sonraki sayfalarda verilmiştir.

5.1.1. Birinci alt probleme ilişkin sonuçlar

Çalışma kapsamında incelenen tezlerin tematik açıdan dağılımını irdeleyen ve “*Tezler, tematik açıdan nasıl bir dağılım göstermektedir?*” şeklinde belirlenen birinci alt probleme ilişkin sonuçlar aşağıda verilmektedir.

2013-2018 yılları arasında uzaktan eğitim alanında yapılmış doktora tezlerinin tematik dağılımında en çok işlenen konunun *web tabanlı uzaktan eğitim uygulamaları* olduğu belirlenmiştir. Ülkelerin makro ve mikro anlamda yapmaya başladığı ve hızla gelişen bilgi ve iletişim teknolojilerinin sunduğu imkânlar ve değişen toplumsal ihtiyaçlar

doğrultusunda, organizasyonların daha etkin ve verimli hizmet vermek ve faydalanıcı memnuniyeti sağlamak üzere insan, iş süreçleri ve teknoloji unsurlarında gerçekleştirdiği bütüncül dönüşüm olan dijital dönüşüm çalışmalarının hız kazandığı günümüzde, esasında başlı başına eğitimde dijital dönüşüm anlamına gelen uzaktan eğitim uygulamaları hakkında son yıllarda yapılan doktora tezlerinin en çok bu tematik alan üzerinde yoğunlaşmaları, çalışmaların çağın getirdiği yenilik ve gelişmeleri takip ettiği ve uzaktan eğitimin günümüzde evrimleşmiş son hali olan web tabanlı versiyonları işlediği anlamına gelmektedir.

Web tabanlı uzaktan eğitim uygulamalarından sonra en çok işlenen ikinci konunun *uzaktan eğitimde öğrenci başarısını etkileyen faktörler* olduğu saptanmıştır. Uzaktan eğitimin doğrudan hedef kitlesini ya da bir başka deyişle müşteri portföyünü oluşturan öğrenci ya da öğrencilerin başarısını etkileyen faktörlerin en çok işlenen ikinci tema olması, yapı itibariyle geleneksel eğitim uygulamalarından çok farklı olan uzaktan eğitim uygulamalarının başarıya ulaşmada bir bakıma ne kadar etkin olduğu bulunmak istenmiştir.

Çalışma kapsamında incelenen yüksek lisans tezlerinin en çok irdelediği ve tematik açıdan en çok üzerinde durduğu konu ise *uzaktan eğitimde yeni uygulamalar ve yazılımların geliştirilmesi* olmuştur. Yine bir bakıma dijital dönüşüm faaliyetleri ile örtüşen bir seçim olarak yüksek lisans tezlerinin en çok bu konuyu işlemiş olması, uzaktan eğitim uygulamalarının öğrenciye veriliş şekli olarak geleneksel eğitim yöntemlerinden farklı şekilde alternatif birçok yolla verilebileceğini kanıtlar niteliktedir. Yüksek lisans tezlerinde en çok işlenen ikinci konu ise *öğrencilerin uzaktan eğitim hakkındaki görüşlerini* ortaya çıkarmaya yönelik olup, bu temanın seçilmesinde de başlı başına farklı bir eğitim uygulaması olan uzaktan eğitim hakkında, hedef kitlede bulunan öğrenci ya da öğrencilerin düşüncelerini ortaya çıkarmak hedeflenmiştir.

5.1.2. İkinci alt probleme ilişkin sonuçlar

Çalışma kapsamına alınan tezlerin bilimsel araştırmalarda olması gereken temel unsurlar bakımından incelendiği ve çalışmaları dokuz farklı açıdan analiz eden ikinci alt probleme ilişkin sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

“Tezlerin özet bölümü bilimsel araştırmalarda bulunması gereken temel unsurlar bağlamında nasıldır?” şeklinde belirlenmiş olan alt probleme ilişkin sonuçlar aşağıda verilmiştir.

Çalışma kapsamında incelenen ve 2013 yılından bu yana uzaktan eğitim alanında yapılmış olan 24 adet doktora tezinin özet bölümleri, çalışma amacının evren/örneklem/katılımcıların, veri toplama aracının, araştırma yönteminin ve temel bulguların ifade edilmesi ile özeti İngilizce versiyonunun bulunup bulunmadığı yönünden incelenmiştir. Bu inceleme sonunda doktora tezlerinin özet bölümlerinin genel olarak bilimsel araştırmalarda bulunması gereken temel özellikleri taşıdığı görülmüştür. Ortaya çıkan ilginç bir sonuç olarak, doktora tezlerinin ikisinde özet bölümünün İngilizce hali bulunmamaktadır.

Çalışma kapsamına giren 65 adet yüksek lisans tezinin özet bölümündeki sonuçlara bakıldığında, çalışmaların yine bilimsel araştırmalarda olması gereken temel unsurların çoğunu taşıdığı görülmekle birlikte, tezlerin neredeyse yarısının özet bölümünde araştırma yönteminin belirtilmemiş olması dikkat çeken bir sonuç olmuştur.

Araştırma kapsamına giren doktora ve yüksek lisans tezlerinin giriş bölümlerinin, bilimsel araştırmalarda olması gereken temel unsurlar bakımında incelendiği alt probleme ilişkin sonuçlar aşağıda verilmiştir.

Bilimsel araştırmaların giriş bölümünde verilen araştırmanın problemi, literatür taraması, araştırmanın amacına ait soru cümleleri ya da hipotezler, araştırmanın önemi, sayıltıları, sınırlılıkları ve uygun terimlerin tanımlanmasına dair bilgiler ve açıklamalar, okuyucunun araştırma kapsamında hangi konunun irdelendiğine dair bilgi sahibi olmasını sağlamaktadır.

Araştırma kapsamında incelenen doktora tezlerinin giriş bölümleri %81,54'lük ortalama ile bilimsel araştırmalarda bulunması gereken temel özellikleri taşımaktadır. Bu analizin dikkat çekici bir sonucu olarak ise sayıltıları/varsayımları belirtilen araştırmaların genel ortalama içinde %62,5 ile en düşük ortalama sahip olmasıdır.

Çalışma kapsamında incelenen yüksek lisans tezlerinin giriş bölümlerinin, bir bilimsel araştırmada olması gereken temel özellikler bakımından incelenmesinin ardından, tezlerin ilginç şekilde %65,05'inin tüm özellikleri taşıdığı sonucuna ulaşılmıştır. Ortalama sonucun bu şekilde düşük çıkmasının nedenleri araştırma amaçlarının soru cümleleri ya da hipotezler şeklinde ifade edilmemesi, araştırmaların sayıltılarından/varsayımlarından bahsedilmemesi, araştırmaya getirilen sınırlılıkların ifade edilmemesi ve araştırmalarda kullanılan uygun terimlerin tanımlanmamasıdır. Sayıltılardan/varsayımlardan bahsetmeyen ve uygun terimleri tanımlamayan çalışmaların oranı çalışma kapsamında giren tezlerin yarısından fazladır.

Araştırmanın “*Tezler yöntem açısından nasıl bir dağılım göstermektedir?*” şeklinde kurgulanmış olan alt problemine ilişkin sonuçların bulunması amacıyla kullanılan “*Akademik Yayın İnceleme Formuna*” göre, yöntem bölümlerinde bilimsel araştırmalardan ifade edilmesi beklenen temel unsurlar araştırmanın yöntemi, çalışma evreni, örnekleme ve modeli ile bu başlıklara ait alt kırılımların açıklanmasıdır.

Çalışma kapsamında incelenen doktora tezlerinin yöntem bölümlerinin %95,83'lük genel ortalama ile bilimsel araştırmaların yöntem bölümlerinde olması gereken temel unsurları taşıdığı görülmüştür. Yapılan analizler sonucu doktora tezlerinde en çok tercih edilen örnekleme seçim tekniğinin amaca yönelik örnekleme olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Patton'a (1990, s. 169) göre amaçlı örneklemenin mantığı ve gücü araştırmalarda bilgi açısından en zengin örnekleme grubunun seçilmesine olanak tanımasından gelir. Bilgi açısından zengin örnekleme grupları da araştırma amacının temelinde yatan konular hakkında derinlemesine bilgi edinilmesine olanak tanır. Amaçlı örnekleminin sunmuş olduğu bu bilgi zenginliği, çalışma kapsamına giren tezlerin de en çok bu teknikten faydalanmasını sağlamıştır.

Araştırma modelleri açısından yapılan analize göre nitel, nicel ve karma yöntemlerin birbirlerine çok yakın yüzdelerle tercih edildiği sonucuna ulaşılmıştır. Ancak araştırma modellerinin türlerine bakıldığında bazı modellerin diğerlerinden daha ağır bastığı görülmüştür. Nitel araştırma modellerinde durum çalışmaları, nicel araştırma modellerinde saha deneyleri ve karma modellerde ise iç-içe gömülü ve keşfedici sıralı desenler en çok tercih edilen araştırma modelleri olarak ön plana çıkmıştır.

Yüksek lisans tezlerinin yöntem bölümlerine bakıldığında %76,53'lük genel ortalama ile bilimsel araştırmalarda olması gereken özellikleri taşıdığı sonucuna ulaşılmıştır. Ancak burada dikkat çeken sonuç, çalışma kapsamına giren yüksek lisans tezlerinin %33,85'inde araştırma modelinden hiçbir şekilde bahsedilmemiş olmasıdır. Var olmuş ya da olan olay veya durumları bilimsel bakış açıları ile ortaya koyma amacı taşıyan bilimsel çalışmalarda, araştırma modelinden bahsedilmemiş olması ilginç bir sonuç olarak dikkati çekmektedir.

Modeli belirtilen araştırmalar arasında, doktora tezlerindeki eşite yakın dağılımın aksine, yüksek lisans tezlerinde nicel araştırma modelleri ağır basmaktadır. Bunu nitel modeller, sonrasında ise karma modeller takip etmiştir. Benimsenen nitel modeller arasında yine durum çalışması en çok tercih edilen model olarak öne çıkarken, nicel araştırmalarda betimsel model ve hemen ardından ilişkisel modeller en çok kullanılan

araştırma desenleri olmuştur. Karma araştırma desenlerinde ise açımlayıcı sıralı ve yakınsayan paralel desenler araştırmacılar tarafından sık kullanılan desenlerdir.

Çalışma kapsamına giren tezlerin veri toplama araçları açısından nasıl bir dağılım gösterdiğini sorgulayan alt probleme ilişkin sonuçlara göre, “*Akademik Yayın İnceleme Formu*” aracılığıyla analiz edilen ve 2013 yılından 2018 yılına kadar uzaktan eğitim alanında yapılmış olan doktora tezlerinin tümünde araştırmacılar topladıkları verilerin kaynağını ve ne zaman topladıklarını belirtmişken, bu oran yüksek lisans tezlerinde %76,92’ye kadar düşmüştür. Yüksek lisans tezlerindeki bu düşüşün sebebi, bazı tezlerin uzaktan eğitim alanında yeni uygulama ve yazılımlar geliştirmesi sebebiyle, geleneksel veri toplama yöntemlerinden faydalanmamasıdır. Bu araştırmalarda bilgisayar ya da mobil cihazlar aracılığıyla kullanılan uygulamalar geliştirilmiş ve herhangi bir veriye ihtiyaç duyulmamıştır.

Veri toplama aracı olarak araştırmacılar hem doktora hem yüksek lisans tezlerinde anket yöntemini tercih etmiştir. Daha önceden tanımlanmış bir grubun katılımcılarından çeşitli araştırma konularında görüş alma amacını taşıyan anketler, günümüzde artık daha çok internet aracılığıyla ya da e-postalarla yapıldığından zahmetsiz bir hal almış ve bu sayede araştırmacılar tarafından en çok tercih edilen veri toplama aracı olmuştur. Araştırmacıların tercih ettiği diğer veri toplama araçları ise tercih sırasında göre ölçek, doküman incelemesi ve yarı-yapılandırılmış görüşmelerdir.

Doktora tezleri kapsamında toplanan verilerin geçerlik ve güvenilirlikleri genel itibarıyla çalışmalarda belirtilmişken, yüksek lisans tezlerinin yarısından fazlasında toplanan verilerin geçerlik ve güvenilirlik derecelerinden bahsedilmemiştir. İster doktora ister yüksek lisans tezleri olsun, çalışmalar kapsamında toplanan nicel verilerin geçerlik derecesini belirtmek için en çok tercih edilen yöntemlerin açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizleri olduğu, yine nicel verilerin güvenilirlik derecelerini belirtmek için de en çok grup için bireylerin birbirine olan yakınlık veya uzaklıklarını belirten Cronbach’s-Alpha analizinin yapıldığı görülmüştür. Nitel verilerin geçerlik dereceleri için kapsamlı alan çalışması ile veri çeşitlemesi yöntemlerinin tercih edildiği görülürken, güvenilirlik derecelerini belirtmek için en çok uzman incelemesi yönteminden faydalandığı sonucuna ulaşılmıştır.

Çalışma kapsamına giren tezlerde kullanılan veri analiz yöntemlerini sorgulayan diğer alt problem kapsamında elde edilen sonuçlara göre, araştırma kapsamında analiz edilen doktora ve yüksek lisans tezlerinde nitel veri analiz yöntemi olarak en çok betimsel+yordamsal yöntemle sadece betimsel yöntemin kullanıldığı görülmüştür.

Doktora tezleri kapsamında en çok tercih edilen nicel veri analiz metotlarının parametrik yöntemlerden ilişkili t-testi ile parametrik olmayan istatistiki yöntemlerden Mann-Whitney U testinin (n=8) olduğu görülmektedir. Yüksek lisans tezlerinde en çok tercih edilen nicel veri analiz yöntemlerinin ise ilişkisiz t-testi, normal dağılım özelliği göstermeyen bir dağılımda iki ilişkisiz grubun ortalamaları arasında karşılaştırma yapmak için kullanılan parametrik olmayan yöntemlerden Mann-Whitney U testi ve ilişkisiz tek faktörlü ANOVA testinin olduğu görülmektedir.

Çalışmanın bir diğer alt problemi ile tezlerin bulgular bölümü araştırma sorularına yönelik bulguların ifade edilip edilmediği, elde edilen bulguların çizelge ya da grafik biçiminde sunulup sunulmadığı ve metin içinde her bir çizelge veya grafiğin açıklanıp açıklanmadığı yönünden irdelenmiş ve bu inceleme sonucuna göre doktora tezlerinin %95,83'lük ortalama ile bilimsel araştırmaların bulgular bölümünde olması gereken temel unsurları taşıdığı sonucuna ulaşılmıştır. Yüksek lisans tezlerindeki duruma bakıldığında, tezlerin bulgular bölümünün %80 ortalama ile bulgular bölümünde olması gereken temel unsurları içerdiği görülmüştür.

“Tezlerin tartışma ve yorumlar bölümü bilimsel araştırmalarda bulunması gereken temel unsurlar bağlamında nasıldır?” şeklinde kurgulanan soru kapsamında yapılan analiz sonucu elde edilen bulgular aşağıda sunulmuştur.

Çalışma kapsamına giren doktora tezlerinin tartışma ve yorumlar kısmı %81,25'lik ortalama ile geleneksel bir bilimsel araştırmada olması gereken bulguların alan yazınla desteklenmesi, her bir bulguya ilişkin yeterli açıklamanın yapılmış olması, yorumların bulgulara uygunluğu ve sınırlılıkların tartışılması başlıklarını taşıdığı sonucuna ulaşılmıştır. Analiz sonucuna göre araştırmacılar çalışmaların tamamında bulgularını alan yazınla desteklemiş, elde ettikleri her bir bulguya dair yeterli açıklamayı yapmış ve yorumlarını bulgulara uygun yazmıştır ancak sınırlılıkları tartışılan araştırmaların oranı sadece %25'de kalmış ve bu da genel ortalamayı düşürmüştür.

Yüksek lisans tezlerinde ise ortalama %70'lere kadar gerilemektedir. Uygunluk ortalamasını bu kadar geriye çeken etken yine araştırmacıların çalışmalarının sınırlılıklarını tartışmaması olmuştur. Çalışma kapsamına giren 65 adet yüksek lisans tezinin sadece 12'sinin tartışma kısmında araştırmanın sınırlılıkları tartışılmıştır.

Tezlerin öneriler bölümünü bilimsel araştırmalardaki temel unsurlar bakımından sorgulayan ve araştırma sonucuna dayalı öneriler ile sonraki çalışmalara dair yapılan önerilerin varlığını sorgulayan alt probleme ilişkin sonuçlar sonraki kısımda verilmiştir.

Çalışma kapsamında incelenen doktora tezlerinin öneriler bölümü %85,41'lik ortalama ile bilimsel araştırmaların öneriler kısmında bulunması gereken iki temel unsur içerdiği görölmektedir, yüksek lisans tezlerinde bu oran %76,92'ye inmiştir. Yüksek lisans tezlerindeki bu düşüşün temel nedeni çalışmalar kapsamında sonraki araştırmalara yönelik öneriler veren çalışmaların oranının yarıdan biraz fazla olmasıdır.

Bilimsel araştırmaların kaynakça bölümleri, ilgili araştırmaya yön veren temel kaynakların listelendiği, metin içindeki atıfların kimler tarafından yapıldığını göstermesi açısından önem taşımaktadır. Yapılan araştırmalar hem yurtiçi hem de yurtdışı kaynaklardan yararlanılarak yürütölmekte ve intihal gibi istenmeyen durumların önüne geçmek için hem kaynakçada yer alan tüm kaynakların metin içinde, hem de metin içinde yer alan tüm kaynakların kaynakçada gösterilmesi gerekir. Çalışma kapsamına giren tezleri bu yönlerden ele alan alt probleme ilişkin sonuçlara göre, çalışma kapsamında incelenen doktora tezlerinin tamamı bilimsel araştırmaların kaynakça kısmında bulunması gereken temel özellikleri eksiksiz taşımaktadır. Yüksek lisans tezlerinde ise iki çalışmanın sadece yurtiçi kaynaklardan yararlanılarak yapıldığı, bir çalışmada kaynakçada yer alan bazı kaynakların metin içinde gösterilmediği, bir çalışmada ise metin içinde atıf yapılan bir kaynağın kaynakça kısmında yer almadığı sonucuna ulaşılmıştır.

5.1.3. Uzaktan eğitim alanında yapılmış tezlerin demografik özelliklerine ilişkin sonuçlar

Araştırma sonuçlarına göre 2013 yılından 2018 Nisan ayına kadar uzaktan eğitim alanında 15 üniversite bünyesinde yapılmış olan 89 tezin 24 (%26,97) tanesi doktora, kalan 65 (%73,03) tanesi yüksek lisans tezidir. Çalışma kapsamında incelenen doktora tezleri 15 üniversite bünyesinde yapılırken, yüksek lisans tezleri 35 üniversite bünyesinde yapılmıştır. Doktora tezleri bakımından en verimli yılların 7'ser adet teze 2013 ve 2014 yılları olduğu bulunurken, yüksek lisans tezleri bağlamında en verimli yıl 18 adet teze 2018 yılı olmuştur. Yüksek lisans tezlerinde son yıllarda yaşanan bu artışın sebebinin, uzaktan eğitim kavramı ve programları hakkında çağın bir gereksinimi olarak artan farkındalık olduğu söylenebilir. Uzaktan eğitim alanı ile ilgili yapılan tezlerin yayımlandığı üniversitelere bakıldığında doktora tezlerinde Anadolu Üniversitesi ve Ankara Üniversitesi 3'er adet, yüksek lisans tezlerinde ise Gazi Üniversitesi 8 adet teze alanda en çok tezin yayımlandığı üniversite olmuştur. Yayın dilleri bakımından sadece bir adet doktora tezi İngilizce dilinde yayınlanırken, yüksek lisans tezlerinden 4 tanesi İngilizce dilinde yazılmıştır. Yayın danışmanlarının unvanları açısından yapılan analize

göre, *Profesör Doktor* unvanına sahip öğretim üyeleri hem doktora hem de yüksek lisans tezlerinde en çok danışmanlık yapan öğretim elemanları olmuşlardır. Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi bölümü hem doktora hem de yüksek lisans tezlerinde en çok yayını çıkaran bölüm olarak bulunmuştur. Enstitüler kapsamında yapılan analize göre Eğitim Bilimleri Enstitülerinin en çok tez yayınlayan birim oldukları sonucuna ulaşılmıştır. 2019 yılında Sağlık Bilimleri Enstitüsünden uzaktan eğitim alanında bir adet yüksek lisans tezinin yayınlanmış olması da ilgi çekici bir sonuç olmuştur.

5.2. Tartışma

Bu çalışma kapsamında Türkiye’de uzaktan eğitim alanında 2013 yılı ile 2018 yılları arasında yapılmış olan 89 adet doktora ve yüksek lisans tezi demografik özellikler, bir bilimsel araştırmada bulunması gereken temel unsurlar ve metodolojik dağılımlar açısından incelenmiştir.

Araştırmanın sınırlılıklarından biri 2013 ile 2018 yılları arasında Yükseköğretim Kurumu Başkanlığı (YÖK) Tez Merkezinde erişime açık olarak yayımlanmış olan ve başlığında “uzaktan eğitim” ibaresi geçen tezlerin kapsama alınmış olmasıdır. 2019 yılının Nisan ayına kadar yapılmış olan tarama dâhilinde bulunmuş olan bir adet yüksek lisans tezi de çalışmaya dâhil edilmiştir.

Araştırma sonuçlarına göre 2013 yılından 2019 Nisan ayına kadar uzaktan eğitim alanında 15 üniversite bünyesinde yapılmış olan 89 tezin 24 (%26,97) tanesi doktora, kalan 65 (%73,03) tanesi yüksek lisans tezidir. Davies vd., (2010, s. 42-56) ile Gökmen vd., (2017, s. 1-25) yaptıkları araştırmalarda, uzaktan eğitim alanında yapılan tezlerde yüksek lisans tezlerinin sayı olarak daha çok olduğu sonucuna varmışlardır. Bu durumun nedenlerinin açılan doktora programlarının sayıca az oluşu, programa kabul koşullarının yüksek lisans programlarına nazaran daha ağır olması ve yüksek lisans programlarının süre bakımından daha kısa sürmesi olarak nitelendirilebilir (Gökmen vd., 2017, s. 1-25). Çalışma kapsamında elde edilen bu sonucun literatürdeki sonuçlarla örtüştüğü söylenebilir. Tezlerin yıllar bazındaki dağılımına bakıldığında, uzaktan eğitim alanında yapılan doktora tezlerinin 2014 yılından itibaren düşüş trendine girdiği, aynı durumun yüksek lisans tezleri için de geçerli olduğu ancak yüksek lisans tezlerinin daha sonra artış trendine girerek son yıllardaki en büyük hacmine 2018 yılında ulaştığı görülmektedir. 2014 yılından itibaren yaşanan bu düşüşün sebebinin Gökmen vd., (2017, s. 1-25) tarafından da belirtildiği üzere uzaktan eğitim ve eğitim teknolojileri alanında yeni odak noktaları doğması ve uzaktan eğitimin mobil cihazlar ile verilebilme olanaklarının

tartışmaya açılmasıyla çalışmaların yeni programlar veya yazılımlar geliştirmeye odaklanması olmuştur.

Tezlerin yapıldığı üniversitelerin dağılımına bakıldığında doktora tezlerinde Anadolu Üniversitesi ile Ankara Üniversitesinin başı çektiği görülmektedir. Anadolu Üniversitesi, bünyesinde 1982 yılından bu yana faaliyet gösteren Açıköğretim Fakültesi ile Türkiye’de uzaktan eğitim faaliyetlerini başlatan kurumdur ve dolayısıyla doktora tezlerinde isminin ilk sırada geçmesi gayet anlaşılır bir durumdur. Ankara Üniversitesi ise Uzaktan Eğitim Merkezi aracılığıyla ön lisans programlarından lisans tamamlamaya, tezsiz yüksek lisans programlarından sertifika hizmetlerine kadar öğrencilerin ihtiyaç duyduğu birçok alanda uzaktan eğitim hizmeti vermektedir (Ankara Üniversitesi, 2019). Yüksek lisans tezlerindeki duruma bakıldığında ise Gazi Üniversitesinin açık ara başı çektiği görülmektedir. Bu durumun nedeni olarak bu üniversitede uzaktan eğitim alanında yayınlanan tezlerin hem eğitim enstitüsü hem de bilişim enstitüsü bünyesinde yayınlanması ve bu sayede Gökmen vd., (2017, s. 1-25) tarafından da belirtildiği gibi doktora ve yüksek lisans çalışması yapılabilecek program alternatiflerinin çok olmasıdır.

Çalışma kapsamına giren tezlerin yayınlandığı enstitü dağılımında eğitim bilimleri enstitülerinin birinci sırada yer almasının sebebinin, uzaktan eğitimin genel manada eğitim bilimleri altında çalışılıyor olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Eğitim bilimleri enstitüleri kapsamında yapılan çalışmalar genel olarak öğrencilerin uzaktan eğitim hakkındaki görüşleri ile uzaktan eğitimde öğrenci başarısını etkileyen faktörler iken, fen bilimleri enstitüleri tarafından yayımlanan tezlerin daha çok web tabanlı uzaktan eğitim uygulamaları ile uzaktan eğitimde yeni program ve yazılımların geliştirilmesi üzerine yapıldığı görülmektedir. Bu sonuçtan yola çıkılarak eğitim bilimleri enstitüleri altında yapılan çalışmaların uzaktan eğitimin eğitsel boyutunu elde aldığı, fen bilimleri enstitülerinin yayınladığı tezlerin ise uzaktan eğitimin teknolojik boyutunu ele aldığı söylenebilir. 1998 ile 2007 yılları arasında uzaktan eğitim alanında Amerika Birleşik Devletlerinde yayınlanmış 308 doktora ve yüksek lisans tezini inceledikleri çalışmada Davies vd., (2010, s. 42-56) her ne kadar yeni teknoloji kullanımının araştırıldığı tez sayısının gittikçe düştüğü sonucuna ulaşmış olsalar da, uzaktan eğitim alanının Türkiye’de diğer ülkelere nispeten daha yeni bir alan olması nedeniyle bu çalışma kapsamında bu durumun tersi bir sonucu olarak uzaktan eğitimde yeni teknolojilerin kullanımını araştıran çalışmaların sayısı oldukça fazladır. Anabilim dalları dağılımında hem doktora hem yüksek lisans tezlerinin en çok Bilgisayar ve Öğretim

Teknolojileri Eğitimi Anabilim Dalı kapsamında yapılması da alanın doğası gereği teknoloji ve bilgisayar kullanımını gerektirmesinden kaynaklanmaktadır.

Tezlerin araştırma yöntemleri açısından dağılımına bakıldığında ise nicel araştırmaların daha çok tercih edildiği, nitel araştırmaların ikinci sırada geldiği ve karma araştırmaların da son sırada tercih edildiği görülmüştür. Yöntem ve içerik açısından bu çalışmayla benzer özellikler taşıyan literatürdeki diğer çalışmalarda (Berge ve Mrozowski 2001, s. 9; Davies vd., 2010, s. 50; Gökmen vd., 2017, s. 18) da aynı sonuca ulaşılması araştırma sonuçlarının geçerliliğini vurgulamaktadır. Uzaktan eğitim ile ilgili yapılmış olan tezlerin model olarak nicel araştırma modelinde kurgulanmasının nedenleri arasında nicel araştırma metodolojisinin nitel araştırmalara oranla daha kısa sürede uygulanabilir olması, nitel araştırmalarda yapılması gereken gözlem ya da doküman incelemesi gibi aktivitelerin zaman alıcı işler olması, nicel araştırma yöntemlerinde kullanılan ölçek veya anket gibi veri toplama araçlarının e-posta ya da internet siteleri üzerinden doldurulması nedeniyle uygulama açısından araştırmacıya daha büyük kolaylık sağlamasıdır. Gökmen vd., (2017, s. 18) tarafından da belirtildiği üzere bilimsel araştırmalarda ülkemizde en çok tercih edilen araştırma yöntemi nicel araştırmalar olduğundan, çalışma kapsamına giren tezlerde de ağırlıklı tercih edilen araştırma yönteminin nicel yöntem olması beklenen bir sonuç olmuştur.

Araştırma yöntemleri bağlamında kullanılan desenlerde, nicel araştırmalarda en çok tercih edilen desenin tarama, nitel araştırmalarda ise durum çalışması olduğu sonucuna ulaşılması literatür sonuçları ile birebir örtüşmektedir (Berge ve Mrozowski 2001, s. 9; Davies vd., 2010, s. 50-51; Gökmen vd., 2017, s. 19). Herhangi bir zaman ve koşulda halihazırdaki durumun tasarlanan bir araştırma yöntemi doğrultusunda analizini sağlayan nicel tarama desenleri deneysel desenlere göre uygulama bağlamında yürütülmesi daha kolay desenler olduğundan tercih edilme oranları da yüksek çıkmıştır. Nitel araştırmalarda ise durum çalışmasının en çok tercih edilen desen olmasının olası nedenleri arasında bu durumun mevcut bir durumu sadece yorumlamak ve analiz etmekten ibaret olması sayılabilir. Travers tarafından kaleme alınan “*Qualitative research through case studies*” isimli eserde (Akt., Yin, 2009, s. 59) durum çalışmasını yeni, anlaşılmayan ya da daha önce incelenmemiş olgu ya da durumları derinlemesine irdelemek ve kapsamlı bir şekilde analiz etmek için kullanılan yöntem olarak açıklamaktadır. Çalışma kapsamına giren tezlerin uzaktan eğitimin daha önce çalışılmamış bir özelliğini inceleme çabaları sonucunda durum çalışması desenini tercih ettikleri söylenebilir. Tüm bunların yanında çalışmalar kapsamında benimsenen araştırma

desenlerinden hiç bahsetmeyen çalışmaların oranı da yarıya yakındır. Karma desenli araştırmalara bakıldığında ise iç-içe gömülü, keşfedici sıralı ve açımlayıcı sıralı araştırma desenlerinin kullanıldığı görülmüştür. Ancak bu karma araştırma desenleri genelde araştırmanın yazarı tarafından açıklanmamış, yapılan analiz sonucu desenin aslında ne tür bir desen olduğu bulunmuştur. Karma araştırma desenlerini kullanan araştırmacıların çoğu çalışmalarında hem nicel hem nitel verileri kullanmış ancak benimsenen deseni belirtmeden iki veriyi de sonuç olarak sunmuştur. Bu sonuçtan yola çıkarak enstitü bünyelerinde verilen derslerde araştırma desenlerinin anlatıldığı bilimsel araştırma yöntemleri dersine daha ağırlık verilmesi ve Gökmen vd., (2017, s. 19) tarafından da belirtildiği gibi karma desenlerin de ayrıca anlatılması gerektiği söylenebilir.

Çalışma kapsamında incelenen tezlerin örneklem seçim tekniği olarak diğer tekniklere nazaran büyük bir farkla nitel veya nicel model fark etmeksizin amaca yönelik örneklemeyi kullandıkları görülmüştür. Bu seçimdeki temel amacın, amaca yönelik örneklem seçim tekniğinin doğasında araştırmanın Büyüköztürk vd., (2016, s. 100) amaçlı örneklemenin zengin bir bilgi kaynağı teşkil eden durumların detaylı bir şekilde irdelenmesi amacıyla kullanıldığını belirtmiştir. Bu tanımdan yola çıkarak çalışmalar kapsamında genelde tercih edilen örneklem grubunun oldukça yeterli bir bilgi kaynağı olarak görülmesi sebebiyle uzaktan eğitim öğrencileri ya da uzaktan eğitim derslerini veren öğretim elemanları olmuştur. Benzer şekilde amaçlı örneklemenin uzaktan eğitim alanında yapılan tezlerde genelde tercih edilen bir teknik olması (Gökmen vd., 2017, s. 19) çalışmanın sonucunu destekler niteliktedir.

Çalışma dâhilinde analiz edilen tezlerde veri toplama aracı olarak en çok anket ve ardından ölçek kullanmış olması, benzer şekilde diğer çalışmaların (Bozkurt vd., 2015, s. 347; Davies vd., 2010, s. 50; Gökmen vd., 2017, s. 19) sonuçlarıyla örtüşmektedir. Çalışmalar kapsamında toplanan verilerin geçerlik ve güvenilirlik derecelerinin belirtilme oranları doktora tezleri için %70,83, yüksek lisans tezleri içinse %49,23 olarak ölçülmüştür. Şimşek vd., (2009, s. 948) tarafından yapılan ve Türkiye’de 2000-2007 yılları arasında eğitim teknolojisi alanında yayımlanmış olan 259 adet yüksek lisans tezinin incelendiği çalışmada, yapılan tezlerin özellikle iç ve dış geçerlik açısından önemli eksikliklerinin bulunduğu sonucuna ulaşılsa da, çalışma kapsamında incelenen doktora tezlerinin yarısından fazlasında, yüksek lisans tezlerinin ise yaklaşık yarısında geçerlik ve güvenilirlik derecelerinden bahsedilmiş olması ve Gökmen vd., (2017, s. 21)’nin de benzer sonuçlara ulaşması tezlerin bu eksikliklerinin son yıllarda giderilmeye başlandığının bir göstergesidir.

Çalışma kapsamında incelenen tezlerin nitel verilerinin analizi için en çok betimsel+yordamsal analiz tekniği kullanılmıştır. Gökmen vd., (2017, s. 21) tarafından yapılan çalışmada nitel analizler için en çok içerik analizinden faydalandığı sonucuna ulaşılmış olması, son yıllarda nitel veri analizinde yöntem değişikliğinin yaşandığını göstermektedir. Nicel veri analiz yöntemlerine bakıldığında ise en sık kullanılan yöntemlerin ilişkili t-testi, Mann-Whitney U testi ve tek faktörlü ANOVA testi olduğu belirlenmiştir. Davies vd., (2010; s. 52), Gökmen vd., (2017, s. 21), Göktaş vd., (2012, s. 187), Horzum (2013, s. 91) Kılıç-Çakmak vd., (2015, s. 135) ve Şimşek (2009, s. 947) tarafından yapılan çalışmalarda da nicel verilerin analizinde benzer tekniklerin kullanıldığı sonucuna ulaşılmış, bu araştırmanın sonuçlarını destekler nitelikte bir sonuç olmuştur.

5.3. Öneriler

Türkiye’de 2013-2018 yılları arasında uzaktan eğitim alanında yapılan, erişime açık olan ve başlığında *uzaktan eğitim* ifadesi geçen 89 adet doktora ve yüksek lisans tezinin demografik ve metodolojik özellikleri ile bir bilimsel araştırmada bulunması gereken temel özellikler bakımından incelendiği bu araştırma sonucuna göre çalışmaların daha çok nicel tarama modelinde mevcut durumun analizine yönelik yapıldığı, büyük oranda amaca yönelik örnekleme yöntemi ile seçilen ve uzaktan eğitime konu olan öğrenciler üzerinde çalışıldığı, özellikle yüksek lisans tezlerinde verilerin geçerlilik ve güvenilirlik derecelerinden bahsetme oranlarının düşük olduğu ve bir bilimsel araştırmada bulunması gereken temel unsurların en çok eğitim bilimleri enstitülerinden çıkan tezlerde bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır.

5.3.1. Araştırma sonuçlarına dayalı öneriler

Çalışmadan elde edilen sonuçlara dayalı öneriler aşağıda maddeler halinde sunulmuştur.

- 2013 yılından bu yana uzaktan eğitim alanında 24 adet doktora tezi yapılmışken, bu rakam yüksek lisans tezlerinde 65’e çıkmaktadır. Dijital dönüşüm çalışmalarının hız kazandığı ve eğitimde tüm bariyerlerin ortadan kaldırılmaya çalışıldığı günümüzde uzaktan eğitim alanında bilimsel açıdan daha nitelikli sayılabilecek doktora tezlerinin sayısının artırılması ve doktora öğrencilerinin bu alanda çalışma yapmaya teşvik edilmesi önerilebilir.

- Çalışmaların daha çok nicel özellik taşıması ve veri toplama aracı olarak anket ve ölçek kullanıldığı ve bu anketlerin katılımcılara genelde e-posta ya da web siteleri aracılığıyla gönderilmesi, katılımcıların fikirlerinin tam olarak yansıtılmaması riskini ortaya çıkarmaktadır. Herhangi bir kişi tarafından gelen anket e-postalarının doldurulmasının, yapılması çok da istenmeyen bir aktivite olması nedeniyle, nitel çalışmalara ağırlık verilmesi gerekebilir.
- Çoğunlukla fen bilimleri enstitüleri tarafından yapılan tezler kapsamında geliştirilen uzaktan eğitimle ilgili yeni uygulama ve yazılımların tezin yapıldığı üniversite sınırları içinde kalmaması için farkındalık çalışmaları yapılması önerilebilir.

5.3.2. Gelecekte yapılacak çalışmalar için öneriler

- Eğitim enstitülerinin uzaktan eğitim alanında en tezin yapıldığı, fen bilimleri enstitülerinin ise ikinci sırada geldiği görülmektedir. Eğitim alanında yapılan tezlerin genelde uzaktan eğitimde öğrenci başarısını etkileyen faktörler ile öğrencilerin uzaktan eğitim hakkındaki görüşleri üzerine, fen bilimleri alanında yapılan tezlerin ise uzaktan eğitimde yeni uygulamalar ve programlar geliştirmeye yönelik olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu iki sonucun uzaktan eğitimin ayrılmaz bir parçası olduğu düşünüldüğünde, ileride yapılacak çalışmalar bu iki sonucu kapsayacak şekilde disiplinlerarası özellikte yapılabilir.
- Nicel çalışmaların tarama, nitel çalışmaların ise durum çalışması üzerine yoğunlaşması nedeniyle tezlerin desen olarak tek bir tarafta yığıldığı görülmektedir. Araştırmacılar, bundan sonra yapılacak çalışmalarda farklı desenler kullanma yönünde teşvik edilebilir.
- Çalışma kapsamına giren tezler Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı (YÖK) Tez Merkezi'nde yayınlanmış, erişime açık ve başlığında “uzaktan eğitim” ifadesi geçen yüksek lisans ve doktora tezleridir. Daha sonra yapılacak çalışmalar başlığında uzaktan eğitim ifadesi geçmese bile, uzaktan eğitim alanı ile ilgili olan diğer çalışmaları da kapsayabilir.

KAYNAKÇA

- Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sistemi Ailesine Hoş Geldiniz. (2019, Nisan 10). *Anadolu Üniversitesi*. <https://www.anadolu.edu.tr/acikogretim/acikogretim-sistemi/anadolu-universitesi-acikogretim-sistemi-ailesine-hosgeldin> adresinden erişilmiştir.
- Ankara Üniversitesi Uzaktan Eğitim Diploma ve Sertifika Programları. (2019, Nisan 10). *Ankara Üniversitesi*. <https://ankuzem.ankara.edu.tr/index.php/programlar> adresinden erişilmiştir.
- AUO Sözlük, (2017). Açık ve Uzaktan Öğrenme Sözlüğü. *Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sistemi*. <http://auosozluk.anadolu.edu.tr/index.php?r=site%2Findex#-1> adresinden edinilmiştir.
- AUO Sözlük, (2017). Açık ve Uzaktan Öğrenme Sözlüğü. *Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sistemi*. <http://auosozluk.anadolu.edu.tr/index.php?r=site%2Findex#-1> adresinden edinilmiştir.
- AUO Sözlük, (2017). Açık ve Uzaktan Öğrenme Sözlüğü. *Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sistemi*. <http://auosozluk.anadolu.edu.tr/index.php?r=site%2Findex#u> adresinden edinilmiştir.
- Başkale, H. (2016). Nitel araştırmalarda geçerlik, güvenilirlik ve örneklem büyüklüğünün belirlenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 9(1), 23-28
- Berge, Z. L., & Mrozowski, S. (2001). Review of research in distance education, 1990 to 1999. *American Journal of Distance Education*, 15(3), 5-19, doi: 10.1080/08923640109527090
- Bozkurt, A., Akgun-Ozbek, E., Yilmazel, S., Erdogdu, E., Ucar, H., Guler, E., . . . Aydin, C. H. (2015). Trends in distance education research: A content analysis of journals 2009-2013. *International Review of Research in Open and Distance Learning*, 16(1), 330-363
- Bruder, I. (1989). Distance learning. *Electronic Learning*, 8(6), 30-35.
- Bryant, S. M., Kahle, J. B., & Schafer, B. A. (2005). Distance education: A review of the contemporary literature. *Issues in Accounting Education*, 20(3), 255-272.

- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemleri (21. baskı.)*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları
- Crombie, I. K., & Davies, H. T. (2009). What is meta-analysis. *What is...? series*, 1-8.
- Çakmak, E. K., Kukul, V., Çetin, E., Berikan, B., Kandemir, B., Pamukçu, B., ... & Marangoz, M. (2015). 2013 yılı eğitim teknolojileri araştırmalarının incelenmesi: AJET, BJET, C&E, ETRD, ETS ve L&I Dergileri. *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama*, 5(1), 126-160.
- Casey, D. M. (2008). The historical development of distance education through technology. *TechTrends*, 52(2), 45-51
- Davies, R. S., Howell, S. L., & Petrie, J. A. (2010). A review of trends in distance education scholarship at research universities in north america, 1998-2007. *International Review of Research in Open and Distance Learning*, 11(3), 42-56
- Erazo, E., & Derlin, R. L. (1995). *Distance Learning and Libraries in the Cyberspace Age*. 1995 Conference of the Council for Higher Education Computing Services (CHECS)'de sunulan bildiri, Roswell, New Mexico. Özet https://scholar.google.com.tr/scholar?hl=tr&as_sdt=0%2C5&q=erazo+1995&btnG= adresinden edinilmiştir.
- Garrison, D. R., & Shale, D. (1987). Mapping the boundaries of distance education: Problems in defining the field. *The American Journal of Distance Education*, 1(1), 5-11.
- Gökmen, Ö. F., Uysal, M., Yaşar, H., Kırksekiz, A., Güvendi, G. M., & Horzum, M. B. (2017, Şubat). Türkiye'de 2005-2014 Yılları Arasında Yayımlanan Uzaktan Eğitim Tezlerindeki Yöntemsel Eğilimler: Bir İçerik Analizi. *Eğitim ve Bilim*, 42(189), 1-25.
- Göktaş, Y., Küçük, S., Aydemir, M., Telli, E., Arpacık, Ö., Yıldırım, G. ve Reisoğlu, İ. (2012). Türkiye'de eğitim teknolojileri araştırmalarındaki eğilimler: 2000-2009 dönemi makalelerinin içerik analizi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 12(1), 177-199
- Hedler, H. C., & Gibram, N. (2009). The contribution of metaevaluation to program evaluation: proposition of a model. *Journal of MultiDisciplinary Evaluation*, 6(12), 210-223.
- Horzum, M. B., Özkaya M., Demirci, M., ve Alpaslan M. (2013). Türkçe uzaktan eğitim araştırmalarının incelenmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(2), 79-100.

- Kambutu, J. (2002). Administrators prefer technology-based distance learning. *Quarterly Review of Distance Education*, 3(3), 341-343.
- Karppinen, K., & Moe, H. (2012). What we talk about when we talk about document analysis, In *Trends in communication policy research: new theories, methods and subjects*. (2012 ed.)
https://www.researchgate.net/publication/299366807_What_We_Talk_about_When_We_Talk_about_Document_Analysis/link/5719cca808aed43f63235a46/download adresinden erişilmiştir.
- Kaya, Z. (2002). *Uzaktan eğitim*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Keegan, D. (1988). Problems in defining the field of distance education. *The American Journal of Distance Education*, 2(2), 4-11.
- Sir Tim Berners-Lee joins Oxford's Department of Computer Science. (2016, 27 Ekim). Oxford University, <http://www.ox.ac.uk/news/2016-10-27-sir-tim-berners-lee-joins-oxfords-department-computer-science#> adresinden erişilmiştir.
- Özdemir, M. (2010). Nitel veri analizi: Sosyal bilimlerde yöntem bilim sorunsalı üzerine bir çalışma. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1), 323-343
- Patton, M. Q. (1990). *Qualitative evaluation and research methods second edition*. Newbury Park, California: Sage.
- Peters, O. (1973), *Die didaktische Struktur des Fernunterrichts. Untersuchung zu einer industrialisierten Form des Lehrens und Lernes*. Weinheim: Beltz.
- Schlosser, L. A., & Simonson, M. (2009). Distance education: *Definition and glossary of terms (3rd ed.)*. Charlotte, NC: Information Age.
- Simonson, M., Schlosser, C., & Orellana, A. (2011). Distance education research: A review of the literature. *Journal of Computing in Higher Education*, 23(2-3), 124-142. doi:<http://dx.doi.org/10.1007/s12528-011-9045-8>
- Şimşek, A., Özdamar, N., Uysal, Ö., Kobak, K., Berk, C., Kılıçer, T., ve Çiğdem, H. (2009). İkibinli yıllarda Türkiye'deki eğitim teknolojisi araştırmalarında gözlenen eğilimler. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9(2), 115-120.
- Türk Dil Kurumu, (2019). Online Türkçe Sözlük. http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5cca21be0b54f3.43240071 adresinden erişilmiştir.
- Wikipedia, (2019). https://en.wikipedia.org/wiki/Intel_4004 adresinden edinilmiştir.

- Wikipedia, (2019). https://tr.wikipedia.org/wiki/Tim_Berners-Lee#cite_note-2 adresinden edinilmiştir.
- Yin, R. K. (2009). Case study research: design and methods, fourth edition [Özet]. *Australasian Emergency Nursing Journal*, 12(5), 59-60
- Zawacki-Richter, O., & Naidu, S. (2016). Mapping research trends from 35 years of publications in Distance Education. *Distance Education*, 37(3), 245-269

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı SOYADI : Emrah ORAKCIOĞLU
Doğum Yeri : Eskişehir
Doğum Tarihi : 11.12.1983

Eğitim Durumu

Lise Ahmet Kanatlı Lisesi 2001
Lisans İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi 2005
İngilizce Mütercim-Tercümanlık
Formasyon İstanbul Üniversitesi Hasan Ali Yücel 2005
Eğitim Fakültesi

Yabancı Dil

İngilizce: Okuma (C2), Yazma (C2), Konuşma (C2), Dinleme (C2)
Almanca: Okuma (A1), Yazma (A1), Konuşma (A1), Dinleme (A1)
İspanyolca: Okuma (A1), Yazma (A1), Konuşma (A1), Dinleme (A1)

Mesleki Geçmiş

Görev	Kurum	Çalışma Tarihleri
Öğretim Görevlisi /	Eskişehir Osmangazi Üniversitesi	2012-Devam
TTO Koordinatör Yrd.	Teknoloji Transfer Ofisi	
Mütercim	F1 Racing Aylık Spor Dergisi	2005-Devam
Tercüman	Eskişehir Valiliği	2017-Devam
Mütercim-Editör	Link Translations Inc.	2008-2015
İngilizce Öğretmeni	Önder Dil Dil Okulları	2008-2014
Mütercim	Evo Aylık Otomobil Dergisi	2007-2009
İngilizce Öğretmeni	Amerikan Kültür Derneği	2007-2008
İngilizce Öğretmeni	Zafer Dershaneleri	2006-2007
Yarış Hakemi	TOSFED	2002-2008

Seminer ve Çalıştaylar

8-9.12.2016	Ufuk 2020 Bilgi Çoğaltıcıları Çalıştayı – Teklif Değerlendirme Eğitimi – İstanbul
1-2.09.2016	Ufuk 2020 Bilgi Çoğaltıcıları Çalıştayı – Teklif Hazırlama Eğitimi – Ankara
1-3.06.2016	University – Industry Interaction Conference – Amsterdam
23-27.05.2016	International Staff Training Week – Dresden
27-28.01.2016	Ufuk 2020 Bilgi Çoğaltıcıları Çalıştayı – Ufuk 2020 Genel Bilgilendirme Eğitimi – Ankara
4-8.05.2015	International Staff Training Week – Dresden
09-10.03.2015	Ufuk 2020 Proje Önerisi Hazırlama Eğitimi – İzmir
16-19.02.2015	Teknoloji Transferi Çalışanlarına Yönelik PMP Eğitimi – Ankara
5-6.02.2013	Operasyonel Tanımlama Belgesi ve Bütçe Planlama Eğitimi - Ankara

İletişim

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Teknoloji Transfer Ofisi Uyg. ve Arş. Merkezi
Merkezi Araştırma Laboratuvarı B Blok Z:28 26480 Odunpazarı / Eskişehir
E-posta adresi: eorakcioglu@ogu.edu.tr